

**Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav světových dějin**

Historické vědy – Historie/Obecné dějiny

Karolína Schindlerová

Habsburkové a slezská knížata.

**Postavení vládců slezských knížectví v rámci
habsburské monarchie a Říše v raném novověku**

The Habsburgs and the Silesian Princes.

The Status of Silesian Principalities' Rulers within the Habsburg Monarchy and the Holy Roman Empire in the Early Modern Period

Teze disertační práce

Školitel: Prof. PhDr. Jan Županič, Ph.D.

Praha 2018

Předmětem předložené disertační práce jsou slezská lenní knížectví a jejich vladaři v období raného novověku; jejich postavení, postoje a životní osudy. Slezská knížata se zapojovala do politického i kulturního života celé monarchie i Svaté říše římské. Pocházela z významných evropských panovnických dynastií Piastovců, Poděbradů, Hohenzollernů, či Württemberků, stejně jako z úzké vrstvy katolické aristokracie habsburské monarchie.

S ohledem na svou geografickou polohu a měnící se politickou příslušnost se Slezsko nacházelo v oblasti střetu několika států a kultur. Původně kompaktní piastovský úděl vydělený v průběhu dvanáctého století z polského státu se během několika generací proměnil v komplex svébytných knížectví spravovaných několika liniemi rodu Piastovců.

S inkorporací jednotlivých knížectví do svazku zemí Koruny české se jejich vladaři vzdali svého suverénního postavení, byla jim však zachována široká škála privilegií a jejich postavení je možno charakterizovat jako polosuverénní. I vzhledem k této skutečnosti se Slezsko dostalo do zájmové oblasti šlechty z dalších částí Českého království i Svaté říše římské. Získat postavení slezského knížete však nebylo jednoduché. Z dlouhodobého hlediska zde ukotvila vedlejší linie Přemyslovců, Poděbradové a říšské rody Wettinů, či Hohenzollernů.

Silné postavení si slezská knížata uchovala také po nástupu Habsburků na český trůn (1526). Vzhledem k úspěšnému rozšíření reformace na slezském území však brzy začaly zájmy katolických králů a většinově protestantských slezských knížat kolidovat. K prvnímu vrcholu jejich spor dospěl na konci první dekády sedmnáctého století, kdy slezská knížata a stavy využily svého práva odmítnout císařem požadované daně. A na prosazení svých zájmů začaly spolupracovat s českou stavovskou obcí. Výsledkem této kooperace bylo vydání majestátů zaručujících náboženskou svobodu na území celého Slezska (1609). To si pak udrželo bikonfesní charakter i navzdory porážce stavovského povstání v první fázi třicetileté války. Knížata se sice musela podřídit panovníkovi, v Drážďanském akordu však byla Slezsku zachována náboženská svoboda (1621).

Panovník se však nadále soustředil na oslabení knížecí a stavovské opozice jak formou omezení práv stavovských institucí, tak formou sociální restruktury nejvyšších vrstev slezské společnosti. Podporoval zapojení katolické šlechty do zemské správy i příchod nových loajálních katolických rodů. Tento pokus o přeměnu slezské společnosti se dotkl také skupiny slezských knížat, do které byli postupně začleněni příslušníci katolických rodů Lichtenštejnů, Lobkoviců a Auersperků. Zapomenout nemůžeme ani na krátkou, nicméně významnou éru působení Albrechta z Valdštejna. Katolická strana na slezském knížecím sněmu nabyla v průběhu první poloviny sedmnáctého století výraznou převahu. V čele zemské správy přesto až do šedesátých let sedmnáctého století stáli, s výjimkou krátkého působení Karla Eusebia z Lichtenštejna, příslušníci protestantských rodů Piastovců a Poděbradů. Poté (1664) se panovník vrátil k tradici typické pro podstatnou část šestnáctého století, kdy byl úřad vrchního zemského hejtmána svěřován vratislavským biskupům.

S vymíráním jednotlivých knížecích rodů stále více převažoval vliv panovnického tábora. V průběhu let 1603–1675 postupně vymřely rody braniborsko-ansbašských Hohenzollernů vládnoucích v Krnově, olešnických Poděbradů, těšínských i lehnicko-břežsko-volovských Piastovců. Po roce 1675 tak zůstali jedinou oporou slezských protestantů olešničtí Württemberkové. Díky jejich působení a podpoře saských a braniborských kurfiřtů se ve Slezsku podařilo udržet protestantismus i navzdory rekatolizačním snahám panovníka, vratislavských biskupů, katolických knížat i řeholních řádů. Neplatilo to však o celém území Slezska. Zejména v Horním Slezsku si protireformace připsala významné úspěchy. Činnosti katolických reformátorů nebyli ušetřeni ani obyvatelé Minsterberska, Lehnicka, Břežska a Volovska, kterým byla náboženská svoboda garantována Vestfálským mírem (1648).

Na počátku osmnáctého století však v jejich prospěch vystoupil švédský král, který se do pozice garanta náboženské svobody těchto slezských knížectví pasoval již v rámci v době vyjednávání vestfálské mírové smlouvy. Význam Švédska jako protestantské mocnosti se dále zvýšil i po konverzi saských kurfiřtů ke katolicismu (1697). Výsledkem úsilí švédského panovníka byla konvence z Altranstädtu (1707), v jejímž důsledku došlo k částečnému obnovení pozic protestantismu zejména ve Vratislavi a v knížectvích, kterým byla náboženská svoboda garantována již ve Vestfálské mírové smlouvě.

Plné náboženské svobody se Slezané dočkali však až v souvislosti s vpádem pruské armády (1740), kterým byla zahájena první slezská válka. Fridrich II. garantoval svobodu vyznání nejen slezským protestantům, ale v mírových smlouvách z Vratislavi a Berlína (1742) se vyslovil také na ochranu katolíků, kterým byl z náboženského hlediska garantován status quo.

Výsledkem války bylo rozdělení slezského území, jehož podstatná část byla společně s Kladskem připojena k Prusku. Na této skutečnosti nic nezměnila ani druhá a třetí slezská válka (1744–1715, 1756–1763). Ve zbývající rakouské části Slezska bylo konstituováno Vévodství Horního a Dolního Slezska, které však zaniklo v důsledku správního sjednocení s Moravou (1783). Ve stejné době se zdejší obyvatelstvo dočkalo také náboženské tolerance (1781).

Sledované období je na jedné straně ohraničeno počátkem šíření reformace a nástupem Habsburků na český trůn. Na druhé straně pak slezskými válkami, v jejichž důsledku došlo k rozdělení Slezska mezi habsburskou monarchii a Prusko, s přesahem až k ukončení samostatné existence Slezského vévodství v rámci reorganizace státní správy za císaře Josefa II. a omezením výlučného postavení pruské provincie Slezsko v průběhu správních reforem na počátku devatenáctého století.

Cíle, struktura a metody práce

Práce je rozdělena do čtyř základních částí. Cílem první kapitoly je definovat rozsah a strukturu slezského území v jeho vývoji od vydělení z polského státu, přes inkorporaci do svazku zemí Koruny české a éru nadvlády habsburských panovníků až po rozdělení na pruskou a rakouskou část v důsledku válek o rakouské dědictví. Pozornost je věnována také rozdílným formám vlády a majetkové držby, které se zde postupně konstituovaly.

Druhá část práce se zaměřuje na představení slezských knížecích rodů. Zmiňuje okolnosti, za kterých se jednotlivé osobnosti ujaly vlády ve svých slezských državách, či naopak z jakých důvodů došlo ke ztrátě některého z ovládaných území. Popisuje specifika držby jednotlivých rodů, včetně dělby moci mezi několik panujících knížat v rámci rodů Piastovců, Poděbradů a Württemberků. Obšírně se zabývá zájmy Hohenzollernů o zakotvení ve slezském prostoru a také nástupem tzv. nových knížat, která získala vládu nad vybranými slezskými knížectvími díky přízni panovníka.

Jako jeden z motivů pro oblenění této šlechty bývá uváděna snaha Habsburků odvděčit se svým stoupcům za jejich loajalitu a finanční pomoc. Důležitý však je i další aspekt, a to panovníkovo úsilí o sociální restrukturu elit v habsburské monarchii. Zejména Ferdinand II. plně souhlasil s představou, že je potřeba dosadit do Slezska novou katolickou šlechtu, jíž bude moci důvěřovat a spoléhat se na ni. Využil proto jako český král možnosti propůjčit svým stoupcům, generálům a vysokým dvorským úředníkům slezská knížectví, která připadla v minulosti jako odumřelá léna koruně. Dosazením nových knížat sledovala vídeňská vláda ještě jeden cíl: zlomit tuto protestantskou baštu habsburské monarchie a oslabit převážně luteránské území protireformací.

V kontextu sporu o státoprávní příslušnost Opavska je analyzován nástup Lichtenštejnů na knížecí stolec v Opavě. Zvláště pozornost je věnována také obsazování úřadu vřatislavského biskupa, který byl nejen nejvyšším představitelem katolické církve ve Slezsku, ale z hlediska prestiže také prvním z knížat a často i nejvyšším královským úředníkem a současně představitelem stavovské moci.

Vzhledem k důležitosti náboženské otázky, která představovala v období raného novověku zásadní činitel determinující nejenom politiku a vztahy jednotlivých knížat a centrální habsburské vlády, ale i každodenní život obyvatelstva, je třetí část předložené práce věnována zásadním mezníkům náboženského a politického vývoje slezského území a jejich zasazení do kontextu středoevropských událostí. Zahrnuty jsou hlavní aktivity knížat a stavů i jednotlivých panovníků od počátku šíření reformace přes stavovské povstání, třicetiletou válku a snahy o kompletní rekatolizaci slezského území ve druhé polovině sedmnáctého století až po anexi větší části slezského území ve válkách o rakouské dědictví. Zdůrazněny jsou právní aspekty zvláštního postavení Slezska jako bikonfesní země v době, kdy byla doktrína monokonfesionality povýšena na základní princip habsburského soustátí.

Nezbytným předpokladem pro pochopení vnitroslezského vývoje je seznámení se se strukturou správních úřadů, proto je zde stručně nastíněna také podoba základních institucí celoslezského významu. Vedle náboženské otázky je pak zdůrazněn také proces postupného omezování pravomocí vrcholných stavovských institucí a jejich přeměny v centrálně řízené úřady absolutistického státu. Nejsou opomenuty ani základní změny v této oblasti po pruské anexi.

Jednotlivé knížecí rody se od sebe mnohdy výrazně odlišovaly, ať již z hlediska původu, konfesní příslušnosti, ekonomického zázemí, či dosaženého postavení v rámci aristokratické společnosti Slezska, habsburské monarchie a Svaté říše římské. Čtvrtá část

předložené práce proto nabízí zhodnocení knížecích rodů z hlediska několika vybraných aspektů. Porovnává obdržená privilegia, majetkové základny rodů a oblasti kariérního uplatnění. Věnuje se také úsilí jednotlivých knížat o zvýšení prestiže a významu rodu za pomoci dosažení plnoprávného postavení říšských knížat s místem a hlasem v knížecí kurií říšského sněmu a také budování dynastických vazeb prostřednictvím sňatkové politiky.

Vzhledem ke komplikované struktuře Slezska a někdy až překotným změnám ve vlastnictví jednotlivých území jsou první tři části doplněny o schématické mapy dodávající hlavnímu textu prostorový kontext. Formou těchto schémat jsou popsány změny v charakteru jednotlivých knížectví, stejně tak je naznačen rozsah a vývoj držav v majetku dotčených knížecích rodů. Do geografického rámce jsou zařazeny také hlavní centra protestantismu, nebo naopak jezuitské protireformace.¹

Ke zpracování tématu bylo analyzováno rozsáhlé spektrum pramenů, ať již ve formě dosud nevydaných dokumentů, pramenných edic, dobových tisků a sekundární literatury. Vzhledem k rozsahu tématu a sledovaného období však nejde o vyčerpávající shrnutí všech aspektů života a postavení slezských knížat raného novověku. Práce je zaměřena na postavení knížecích rodů jako celku i jednotlivých významných knížat. Řeší základní otázky celoslezského vývoje, zejména v oblasti náboženských postojů a také vztahů k hasburským panovníkům. Zdůrazněny jsou zásadní momenty, které byly příznačné pro zapojení jednotlivých rodů do celoslezského vývoje, nebo pro ukotvení postavení rodu v aristokratické společnosti habsburské monarchie a Říše.

Vzhledem k úvodní premise rozdílného postavení starobylých slezských knížecích dynastií a tzv. nových knížat bylo přistoupeno k jejich komparaci na základě stavovených aspektů: udělených privilegií, majetkového zázemí, politických kariér a dynastické politiky. Ke komparaci životních osudů jednotlivých knížat i celých rodů byly vedle pramenné základny soustředěné do několika edičních řad a nevydaných pramenů využity také biografické encyklopedie a biografie zaměřené na konkrétní osobnosti, stejně jako zmínky v dobových tiscích. Vzhledem k rozsahu sledovaného období byla v konkrétních řešených případech často využito metody sondy a okrajově také statistické metody.

Prameny a literatura

Historický výzkum dějin Slezská je komplikován roztržitostí jeho území a měnící se státní příslušností. Pramenná základna různé provenience je rozdělena mezi archivy umístěné v několika státech, především pak v Česku, Polsku, Rakousku a Německu. Práci však ztěžuje rozdílné chápání rozsahu slezského území. Především rakouské a německé archivy pod slezskou oblast zahrnují celé země pruské provincie Slezsko, tj. vedle podstatné části Horního a Dolního Slezska obsahují příslušné fondy také velký podíl

---

¹ Jedná se o schémata, která nemají ambici na kartografickou přesnost. V mnoha ohledech však vycházejí z porovnání historických map celého Slezska, či jednotlivých knížectví s aktuálními mapovými podklady. Základní historické mapy jsou pak připojeny v příloze č. 5. Pro zjednodušení nebyla v případě jednotlivých schémat až na výjimky reflektována území nižších stavovských panství. Pokud jsou nižší stavovská panství zohledněna, je to zdůrazněno a jsou uvedeny jejich názvy.

materiálů vztahujících se ke Kladskému hrabství a částem obou Lužic připojených k pruskému státu.

Pro zpracování předložené práce byly využity čtyři hlavní zdroje – fond Archiv České koruny Národního archivu v Praze, Slezský stavovský archiv Zemského archivu v Opavě, dále materiály uložené ve vídeňském Rakouském státním archivu (zejména oddělení Domáciho, dvorského a státního archivu, zde především fond Slezsko) a prameny pocházející z rodinného archivu Lichtenštejnů, dostupné v elektronické podobě přes digitální lichtenštejnský archiv. Nejen v tomto případě umožnil pokračující proces digitalizace prostudování rozsáhlého souboru pramenů, edic a starých tisků.²

Z fondu Archiv České koruny byly zpracovány zejména prameny vztahující se k problematice přivtělení slezských knížectví k českému státu, celoslezským privilegiím, propůjčování knížectví jednotlivým rodům a také k problematice udělování a potvrzování knížecích privilegií. Doplňkově byly k této problematice využity také dokumenty obsažené ve fondech Knížectví Břežské, Knížectví Lehnické a Knížectví Olešnické z polského Státního archivu ve Vratislavi.

V rámci Slezského stavovského archivu se nachází široké množství materiálů k problematice zejména Opavského a Krnovského knížectví, ale také několik dokumentů k celoslezské problematice zejména v oblasti potvrzování privilegií. Vedle tohoto fondu byly v rámci opavského Zemského archivu využity také fondy vztahující se k řádu jezuitů (Řád jezuitů Nisa a Řád jezuitů Opava), ve kterých se nachází množství pramenů vztahujících se nejenom k vlastnímu řádu, ale i k činnosti vratislavských biskupů a také k fundacím řádů ze strany slezských knížat.

V rámci slezského fondu vídeňského Domáciho, dvorského a státního archivu je k dispozici rozsáhlá pramenná základna především k problematice náboženského vývoje slezského území od počátku habsburské vlády až do osmnáctého století. Dále jsou zde obsaženy četné prameny k problematice bezprostředních knížectví, shrnující zprávy hejtmanů a dalších úředníků k jednotlivým významným událostem, či komunikace vrchních slezských hejtmanů. Ta v několika případech obsahuje dokonce dokumenty zaměřené nikoliv na výkon úřadu hejtmana, ale také k osobním záležitostem jednotlivých knížecích rodů včetně žádostí o potvrzování privilegií, sňatkových smluv, nebo také informace o narození, smrti, či sňatcích jednotlivých členů knížecích rodů Piastovců a Poděbradů. Z rodinného archivu Lichtenštejnů byly využity prameny vztahující se zejména k úsilí rodu o dosažení postavení plnoprávných říšských knížat. Další doplňkově využitě prameny (a fondy) jsou uvedeny v příloze Seznam pramenů a literatury.

Z pramenných edic bylo zásadní využití zejména devíti hlavních zdrojů. Pro období starších slezských dějin od inkorporace slezských knížectví k českému státu a definování proměn slezských knížectví z hlediska jejich rozsahu a majitelů byla podstatná dvoudílná

---

² Vedle zmíněného lichtenštejnského archivu: <<http://www.e-archiv.li/>> například Digitální archiv Zemského archivu v Opavě: <<http://digi.archives.cz/da/>>, projekt Monasterium: <<http://monasterium.net/mom/fonds>>, či projekty jednotlivých knihoven na digitalizaci edic a starých tisků – zde například uveďme například projekt digitalizace Bavorské státní knihovny: <<https://www.digitale-sammlungen.de/>>, slezských digitálních knihoven: <<https://www.sbc.org.pl/dlibra>>, či Centra mediévistických studií zprostředkujícího edici Archiv český: <<http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=10>> [všechny adresy cit. k datu 25. 5. 2018].

edice C. Grünhagena a H. Markgrafa.³ K otázce majetkového zázemí Poděbradů a přenesení těžiště jejich rodu do Slezska a také k zapojení Hohenzollernů do dění v Horním Slezsku byly využity dokumenty publikované v jednotlivých dílech ediční řady Archiv český.⁴

Rozsáhlý soubor publikovaných pramenů různé proveniencí k problematice vývoje slezského území v období od počátku stavovského povstání do roku 1628 je součástí osmidílné edice H. Palma a J. Krebse.⁵ Vedle komunikace knížat a stavů, vřatslavského biskupa a panovníka obsahuje také dokumenty ke kontaktům Slezanů s českou stavovskou obcí, stížnosti obyvatelstva na náboženský útlak, či například prameny k udělení Zaháňska Albrechtovi z Valdštejna. Prameny k uvedení novoknížecích rodů do Slezska se nacházejí také v díle J. J. von Lüniga,⁶ byť zde s upozorněním M. Webera na možné nekompletní uvádění některých listin.⁷ V oblasti náboženských dějin má významné místo edice K. Kuzmányho k dějinám protestantského církevního práva,⁸ dále soubor církevních řádů publikovaných E. Sehlingem⁹ a listinář G. Stenzela pro oblast vřatslavského diecéze.¹⁰ Problematika státoprávního sporu opavských vyšších stavů a jejich protest vůči přenesení Opavského knížectví na Karla z Lichtenštejna je z podstatné

---

³ GRÜNHAGEN, C. – MARKGRAF, H. (hrsg.), *Lehns- und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter*, 1, = Publicationen aus den K. Preussischen Staatsarchiven, 7, Leipzig, 1881; Titíž, *Lehns- und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter*, 2, = Publicationen aus den K. Preussischen Staatsarchiven, 16, Leipzig, 1883.

⁴ DVORSKÝ, F. (ed.), *Dodavky k listinám pánů Jana a Vojtěcha z Pernšteina*, in: AČ 20, Praha, 1902, s. 536–540; Týž, *Dopisy pana Zdeňka Lva z Rožmitálu*, in: AČ 7, Praha, 1887, s. 1–200; Týž, *Dopisy pánů Jana a Vojtěcha z Pernštejna z let 1509–1548*, in: AČ 20, Praha, 1902, s. 1–276; Týž, *Dopisy Zdeňka Lva z Rožmitála z let 1530–1532*, AČ 11, Praha, 1892, s. 1–120; Týž, *Dopisy Zdeňka Lva z Rožmitála z roku 1526*, AČ 9, Praha, 1889, s. 1–120; EMLER, J. (ed.), *Listiny archivu někdy olešnického nyní ve státním archivu Vřatslavském chované a Čech a Moravy se týkající*, in: AČ 15, s. 172–285; PALACKÝ, F. (ed.), *Zápisy Knížat Minsterberských w Olešnici od roku 1454 do 1489*, in: AČ 1, Praha, 1840, s. 297–319.

⁵ PALM, H. (hrsg.), *Acta publica. Verhandlungen und Korrespondenzen der schlesischen Fürsten und Stände*, 1 (1618), Breslau, 1865; týž, *Acta publica. Verhandlungen und Korrespondenzen der schlesischen Fürsten und Stände*, 2 (1619), Breslau, 1869; týž, *Acta publica. Verhandlungen und Correspondenzen der schlesischen Fürsten und Stände*, 3 (1620), Breslau, 1872; týž, *Acta publica. Verhandlungen und Correspondenzen der schlesischen Fürsten und Stände*, 4 (1621), Breslau, 1875; KREBS, J. (hrsg.), *Acta publica. Verhandlungen und Correspondenzen der schlesischen Fürsten und Stände*, 5 (1622–1625), Breslau, 1880; KREBS, J. (hrsg.), *Acta publica. Verhandlungen und Correspondenzen der schlesischen Fürsten und Stände*, 6 (1626–1627), Breslau, 1885; týž, *Acta publica. Verhandlungen und Correspondenzen der schlesischen Fürsten und Stände*, 7 (1628), Breslau, 1905; týž, *Acta publica. Verhandlungen und Correspondenzen der schlesischen Fürsten und Stände*, 8 (1629), Breslau, 1906.

⁶ LÜNIG, J. Ch., *Corpus iuris feudalis Germanici, Das ist: Sammlung derer Teutschen Lehen-Rechte und Gewohnheiten: Worinnen nicht nur die allgemeinen Reichs-Lehen-Rechte, Sondern auch die denen Teutschen Provintzien hergebrachte Jura Feudalia, in ihrer Ordnung, mehrentheils aus ungedruckten Nachrichten, beygebracht worden; Nebst einer vollständigen Bibliotheca Juris Feudalis, auch Elencho und Register*, II, Frankfurt, 1727, dostupný z: <<https://books.google.cz/books?id=atxRAAAAcAAJ&hl=cs&pg=PA1#v=onepage&q&f=false>> [cit. 23. 5. 2018].

⁷ Viz zmínky uvedené u jednotlivých dotčených listin.

⁸ KUZMÁNY, K. (hrsg.), *Urkundenbuch zum österreichisch evangelischen Kirchenrecht: Zunächst zu seinem Lehrbuche des allgemeinen und österreichischen evangelischen Kirchenrechts*. Wien, 1855, dostupný z: <<http://monasterium.net/mom/Kirchenrecht/collection>> [cit. 23. 5. 2018].

⁹ SEHLING, E. (hrsg.), *Die evangelischen Kirchenordnungen des XVI. Jahrhunderts: Die Mark Brandenburg, Die Markgrafentümer Oberlausitz und Niederlausitz, Schlesien, Aalen*, 1970.

¹⁰ STENZEL, G. A. (hrsg.), *Urkunden zur Geschichte des Bistums Breslau im Mittelalter*, Breslau, 1845, dostupný z: <www.mdz-nbn-resolving.de/urn/resolver.pl?urn=urn:nbn:de:bvb:12-bsb10005726-3> [cit. 17. 3. 2018].

části pokryta edicí Červené knihy P. Kozáka.¹¹ Zajímavým projektem je také zpracování edice kupní smlouvy k panství Schellenberg K. Arneggerové.¹²

Dostupnou odbornou literaturu můžeme rozdělit na dvě základní oblasti. První se zaměřuje na problematiku vývoje slezského území a druhá na otázky týkající se jednotlivých šlechtických rodů a aristokratické společnosti jako celku. Bohužel zatím chybí obsáhlejší studie, které by obě témata propojovaly.

Otázka slezských knížectví jako celku není v českém prostředí příliš diskutovaným tématem. Mimo pozornost českých badatelů stojí zejména oblast Dolního Slezska. Naopak oblasti Horního Slezska, respektive jeho částí, které po roce 1742 zůstaly součástí habsburské monarchie, je věnováno velké množství studií. Často jsou však omezeny konkrétním knížectvím, či panovnickým rodem. Najdeme tak díla týkající se zejména raněnovověkého Opavského a Krnovského knížectví.¹³ A dlouhodobě je velký zájem věnován především Těšínsku. Četné jsou práce věnující se několika generacím těšínských Piastovců v průběhu šestnáctého a první poloviny sedmnáctého století.¹⁴ Stále nezastupitelnou roli v dějinách české historiografie Slezska má také Jan Kapras se svými právně-historickými analýzami zemského práva Opavského a Krnovského knížectví.¹⁵ Užitečným zdrojem informací jsou pak i práce vzniklé v období devatenáctého století. Pro oblast tzv. Rakouského Slezska jsou to například dějiny jednotlivých knížectví od Gottlieba Biermanna.¹⁶

V německé a polské kulturní oblasti jsou slezské dějiny atraktivním námětem a zejména zdejšímu náboženskému vývoji se věnuje velké množství autorů. Vzniklo zde také několik syntetických zpracování různých etap slezských dějin. Za všechny uvedme například trojdílnou práci pod vedením L. Petryho a J. Menzela, či dílo H. Bartsche.¹⁷ V posledním období vznikla dvojdílná syntetická práce zabývající se dějinami Slezka od

---

¹¹ KOZÁK, P. (ed.), Červená kniha Opavského knížectví. Edice registra komunikace opavských stavů z let 1614–1618 ve věci jejich sporu s Karlem z Lichtenštejna, Opava, 2015.

¹² HALW U 1699; dostupné z: <www.e-archiv.li/D42222> [cit. 6. 1. 2018].

¹³ Zde například práve Radka Fukaly věnující se krnovským Hohenzollernům. FUKALA, R., Hohenzollernové v evropské politice 16. století. Mezi Ansbachem, Krnovem a Královcem (1523–1603), Praha, 2005; týž, Jan Jiří Krnovský. Stavovské povstání a zápas s Habsburky, České Budějovice, 2005; týž, Role Jana Jiřího Krnovského ve stavovských hnutích, Opava, 1997. k Opavskému knížectví: týž, Stavovská politika na Opavsku v letech 1490–1631, Opava, 2004

¹⁴ Například JEŽ, R., „Velcí“ těšínské Piastovci. Politické kariéry Kazimíra II. a Václava III. Adama (1524–1579), in: JEŽ, R. – PINDUR, D. (ed.), Těšínsko v proměnách staletí. Sborník přednášek z let 2008–2009 k dějinám těšínského Slezska, Český Těšín, 2010; týž, JEŽ, R., Těšínské Piastovci a jejich vztahy s Pernštejnou v 16. století (s edicí korespondence z let 1554–1581). Diplomová práce, Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2007; ŠMERDA, M., Kněžna Alžběta Lukrécie a protireformace na Těšínsku (1625–1653), in: Těšínsko 47, č. 4, 2004, s. 1–10.

¹⁵ KAPRAS, J., Pozůstatky zemského práva opavského a krnovského, 1905; týž, Pozůstatky zemského práva knížectví Opavského, 1908, a další studie k dějinám Slezska i ostatních vedlejších zemí Koruny české.

¹⁶ BIERMANN, G., Geschichte der Herzogthümer Troppau und Jägerndorf, Teschen, 1874, dostupný z: <<https://books.google.it/books?id=vJn3RMfxu-gC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>> [23. 5. 2018]; týž, Geschichte des Herzogthums Teschen, Teschen, 1863, dostupný z: <<http://www.mdz-nbn-resolving.de/urn/resolver.pl?urn=urn:nbn:de:bvb:12-bsb10009091-0>> [cit. 23. 5. 2018].

¹⁷ PETRY, L. – MENZEL, J. (hrsg.), Geschichte Schlesiens 2, Die Habsburger Zeit 1526–1740, Sigmaringen, 1988; BARTSCH, H., Geschichte Schlesiens: Land unter schwarzen Adler mit dem Silbermond. Seine Geschichte, sein Werden, Erblühen und Vergehen, WÜRZBURG, 1985.

pravěku do roku 1740 také v kolektivu českých autorů.¹⁸ Rozsáhlého monografického zpracování se dočkaly také jednotlivé etapy novověkého vývoje slezských dějin. Zejména v 19. století vzniklo také několik studií zabývajících se výraznými nábožensko-právními mezníky slezských dějin, například Grünhagenova studie k vydání Rudolfova majestátu¹⁹ a Soffnerova studie k okolnostem uzavření Altranstädtské konvence²⁰. V českém prostředí je dopňuje Šindelářův rozbor slezské otázky na mírovém kongresu v Osnabrücku.²¹ Otázkami stavovské společnosti, protihabsburského povstání a protireformační vlny po jeho potlačení se zabývá například Ch. v. Eickels a J. Bahlcke.²²

Četná sekundární literatura je k dispozici především pro dějiny reformace a protireformace. Zde je však zejména u starší literatury často zřejmá preference buď katolické, nebo protestantské strany podle osobního postoje autora. V tomto ohledu je tendenční například výklad K. Michejdy o protestantské církvi na Těšínku.²³ Protireformací v Lehnicko-Břežsko-Volovském knížectví se zabývala již v první polovině dvacátého století Dorothee von Velsen.²⁴ Nezastupitelnou roli hraje také Norbert Conrads²⁵, z jehož díla vychází celá řada současných historiků, mezi kterými zde můžeme uvést alespoň A. Herziga²⁶ a J. Deventera.²⁷

---

¹⁸ ANTONÍN, R. – ČÁPSKÝ, M. – JANÁK, V. – KOUŘIL, P. – PRIX, D. – JIRÁSEK, Z., Slezsko v dějinách českého státu. Od pravěku do roku 1490, I, Opava, 2012; FUKALA, R. – KORBELÁŘOVÁ, I. – OLŠOVSKÝ, J. – UHLÍŘ, D. – ŽÁČEK, R. – JIRÁSEK, Z., Slezsko v dějinách českého státu 1490–1763, II, Opava, 2012.

¹⁹ GRÜNHAGEN, C., Schlesien unter Rudolf II. und der Majestätsbrief. 1574–1609, in: ZVGS 20, 1886, s. 54–96.

²⁰ SOFFNER, J., Die Altranstädtsche Convention (1707) und die Kaiser Josephinische Pfarrfundation für Schlesien (1710), Breslau, 1897.

²¹ ŠINDELÁŘ, B., Slezská otázka na mírovém kongresu vestfálském 1643–1648, in: SPFFBU, řada C 10, 1961, s. 266–295.

²² EICKELS, Ch. van, Schlesien im böhmischen Ständestaat. Voraussetzungen und Verlauf der böhmischen Revolution von 1618 in Schlesien, = Neue Forschungen zur schlesischen Geschichte, 2, Köln – Weimar – Wien, 1994; Táž, Rechtliche Grundlagen des Zusammenlebens von Protestanten und Katholiken, in: WÜNSCH, T. (hrsg.), Reformation und Gegenreformation in Oberschlesien, Berlin, 1994, 47–68, zde s. 47; BÄHLCKE, J., Konföderation und Widerstand. Die politischen Beziehungen der böhmischen und mährischen Ständegemeinde vom Bruderzwist bis zum Aufstand gegen Habsburg (1608–1619), in: FHB, 13, 1990, s. 235–288.

²³ MICHEJDA, K., Dzieje kościoła ewangelickiego w Księstwie Cieszyńskim, Cieszyn, 1909, dostupný z: <<http://www.digitalniknihovna.cz/svkos/uuid/uuid:e227baec-41c4-45ed-ad28-990c46a55bc2>> [cit. 23. 5. 2018];

²⁴ VELSEN, D. von, Die Gegenreformation in den Fürstentümern Liegnitz-Brieg-Wohlau. Ihre Vorgeschichte und ihre staatsrechtlichen Grundlagen, Leipzig, 1931;

²⁵ CONRADS, N., Schlesiens frühe Neuzeit (1469–1740), in: týž (hrsg.), Deutsche Geschichte im Osten Europas. Schlesien, Berlin, 1994; dále CONRADS, Silesiographia oder Landesbeschreibung, in: týž, s. 13–36; týž, Schlesien in der Frühmoderne: Zur politischen und geistigen Kultur eines habsburgischen Landes, = Neue Forschungen zur schlesischen Geschichte, Weimar 2009; týž, Schlesien in der Frühmoderne: zur politischen und geistigen Kultur eines habsburgischen Landes, = Neue Forschungen zur schlesischen Geschichte, Weimar, 2009; týž, Die Durchführung der Altranstädter Konvention in Schlesien 1707–1709, Köln, 1971. Matthias Weber und Carsten Rabe (Hrsg.): Silesiographia: Stand und Perspektiven der historischen Schlesienforschung. Festschrift für Norbert Conrads zum 60. Geburtstag. Würzburg 1998, ISBN 3-931889-02-5.

²⁶ HERZIG, A., Konfession und Heilsgewissheit: Schlesien und die Grafschaft Glatz in der frühen Neuzeit, Bielefeld, 2002; týž, Schlesien und die Grafschaft Glatz im Zeitalter des Konfessionalismus, in: JSKG 75, 1996, s. 1–22. Byť je nutno podotknout, že A. Herzig věnuje podstatnou část své práce také dějinám Kladska.

²⁷ Zejména studie zaměřené na rekatalizaci Svidnicka-Javorska a Hlohovska: DEVENTER, J., Gegenreformation in Schlesien: Die habsburgische Rekatholisierungspolitik in Glogau und Schweidnitz 1526–1707, Köln, 2003; týž, Konfrontation statt Frieden. Die Rekatholisierungspolitik der Habsburger in Schlesien im 17. Jahrhundert, in: GARBER, K. (hrsg.), Kulturgeschichte Schlesiens in der Frühen Neuzeit, 1, = Frühe Neuzeit, 111, Tübingen, 2005, s. 265–283.

Pro předloženou práci byla zásadní také studie M. Webera ke vztahu slezského prostoru ke Svaté říši římské,²⁸ kde je mimo jiné věnována nadstandardní pozornost také slezským knížatům.

Z biografii zaměřených na jednotlivé rody musíme uvést například trojdílné dějiny rodu Lichtenštejnů od J. Falkeho.²⁹ Na příslušníky tohoto rodu se ve svém díle zaměřil také H. Haupt,³⁰ T. Winkelbauer,³¹ nebo z českých historiků například K. Stloukal.³² Problematiku Piastovců pokrývají zejména polští autoři. Vedle základního díla K. Jasińskiego³³ jsou k dispozici také další biografická díla zabývající se tímto rodem.³⁴ Těšínským Piastovcům se věnuje také celá řada českých autorů, například R. Jež a M. Šmerda.³⁵ K slezským Poděbradům je možné zmínit biografické dílo S. Głogowského³⁶ a v nedávné době také sborník studií k dějinám tohoto rodu z pera českých autorů pod vedením O. Felcmana a R. Fukaly.³⁷ Tento autor věnoval řadu studií také působení rodu Hohenzollernů v Horním Slezsku.³⁸ Několik spíše lexikálních děl je k dispozici také pro rod Württemberků, Auersperků a Lobkoviců.³⁹ Pro první slezská knížata z těchto rodů

---

²⁸ WEBER, M., *Das Verhältnis Schlesiens*.

²⁹ FALKE, J. v., *Geschichte des fürstlichen Hauses Liechtenstein*, 1, Wien, 1868, dostupný z: <<https://books.google.cz/books?id=VKQJAAAAIAAJ&hl=cs&pg=PR7#v=onepage&q&f=false>> [cit. 23. 5. 2018]; též, *Geschichte des fürstlichen Hauses Liechtenstein*, 2, Wien, 1877, dostupný z: <https://archive.org/details/bub_gb_3-0JX8Nz-h8C> [cit. 23. 5. 2018].

³⁰ HAUPT, H., *Fürst Karl Eusebius von Liechtenstein 1611–1684. Erbe und Bewahrer in schwerere Zeit*, München – Berlin – London – New York, 2007;

³¹ Například práce věnovaná Gundakarovi z Lichtenštejna, ale i s teoretickým přesahem mimo jiné k oblasti typologie konverzí v raněnovověké šlechtické společnosti: WINKELBAUER, T., *Fürst und Fürstendiener. Gundaker von Liechtenstein, ein österreichischer Aristokrat des konfessionellen Zeitalters*, Wien – München, 1999.

³² STLOUKAL, K., Karel z Lichtenštejna a jeho účast na vládě Rudolfa II. (1596–1607), in: ČČH 18, 1912, s. 21–37, 153–169, 389–434, dostupný z: <<https://kramerius.lib.cas.cz/client/index.vm?page=doc#uuid:abf5e252-45b9-11e1-1121-001143e3f55c>> [cit. 12. 3. 2018];

³³ JASIŃSKI, K., *Rodowód Piastów Śląskich. Piastowie wrocławscy, legnicko-brzescy, świdniccy, ziebicecy, głogowscy, żagańscy, oleśnicy, opolscy, cieszyńscy i oświęcimscy*, Kraków, 2007 (jedná se o nové vydání slučující tři původně samostatné díly).

³⁴ SZCUR, S. – OŻÓG, K. (hrsg.), *Piastowie. Leksykon biograficzny*, Kraków, 1999; BORAS, Z., *Książęta piastowscy Śląska*, Katowice, 1974;

³⁵ V případě R. Ježe je možné uvést práce zabývající se otázkami konfesní příslušnosti a konverzí těšínských Piastovců v 16. a na počátku 17. století, kariérami významných členů rodu, nebo vztahy s Pernštejnými. JEŽ, R., *Těšínské Piastovci a jejich vztahy s Pernštejnými v 16. století (s edicí korespondence z let 1554–1581)*. Diplomová práce, Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2007; též JEŽ, R., *Dvojitá konverze v rodině posledních těšínských Piastovců. K motivacím změny konfese knížete Václava III. Adama (1524–1579) a Adama Václava (1574–1617)*, in: *Studia comeniana et historica: časopis Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě pro komeniologii, historii 16., 17. a 18. století a regionální dějepis moravsko-slovenského pomezí*, 39, 2009, s. 95–112; u M. Šmerdy například studie k aktivitám kněžny Alžběty Lukrécie: ŠMERDA, M., *Kněžna Alžběta Lukrécie a protireformace na Těšínsku (1625–1653)*, in: *Těšínsko* 47, č. 4, 2004, s. 1–10.

³⁶ GŁOGOWSKI, S., *Potomci krále Jiřího z Poděbrad (Genealogie knížat z Minstrberka)*, Ostrava, 1989.

³⁷ FELCMAN, O. – FUKALA, R. a kol., *Poděbradové: Rod českomoravských pánů, kladských hrabat a slezských knížat*, Praha, 2008.

³⁸ Za všechny uvedme například monografii shrnující působení obou braniborsko-ansbašských Hohenzollernů na krnovském knížecím stolci: FUKALA, R., *Hohenzollernové v evropské politice 16. století. Mezi Ansbachem, Krnovem a Královcem (1523–1603)*, Praha, 2005; a pak také publikaci k osudům Jan Jiřího Krnovského: též, Jan Jiří Krnovský: stavovské povstání a zápas s Habsburky, České Budějovice, 2005.

³⁹ LORENZ, S. – MERTENS, D. – PRESS, V. (hrsg.), *Das Haus Württemberg. Ein biographisches Lexikon*, Stuttgart – Berlin – Köln, 1997; UHLAND, R. (hrsg.), *900 Jahre Haus Württemberg. Leben und Leistung für Land und Volk*, Stuttgart, 1985; PREINFALK, M., *Auerspergi. Po sledech mogočnega tura*, Ljubljana, 2005; KASÍK, S. – MAŠEK, P. – MŽYKOVÁ, M., *Lobkovicové, dějiny a genealogie rodu*, České Budějovice, 2002; JURÍK, P.,

vznikly také biografie zaměřené především na jejich kariérní život. Jedná se však o díla z 19., či první poloviny 20. století.⁴⁰ K osobnosti Albrechta z Valdštejna můžeme uvést nejen klasická díla J. Janáčka, J. Polišenského a J. Kollmanna, ale nově také studii M. Starého k státoprávnímu postavení frýdlantského vévodství.⁴¹ Z teoretických prací je třeba vedle již zmiňovaného Winkelbauerova díla vyzvednout také rozsáhlé dílo Svět české aristokracie P. Mati.⁴² A dále i studie věnované Lichtenštejnům od T. Knoze.⁴³ Ten se ve svých dějinách konfiskací zabývá také slezskou otázkou a doplňuje tak klasické dílo J. Zukala v této oblasti.⁴⁴

Seznam archivních fondů

- Národní archiv v Praze, fond Archiv České koruny (1158–1935);
Národní archiv v Praze, fond České gubernium - guberniální listiny, Praha (993–1526);
Národní archiv v Praze, fond Česká dvorská kancelář, 1293–1791 (1826);
Národní archiv v Praze, fond České oddělení dvorské komory, Vídeň (1248-1625);
Národní archiv v Praze, fond Sbíra rukopisů;
Zemský archiv v Opavě, fond Slezský stavovský archiv (1318–1850);
Zemský archiv v Opavě, fond Jezuité Nisa;
Zemský archiv v Opavě, fond Jezuité Opava;
Zemský archiv v Opavě, Urbaniální komise slezská, Opava;
Zemský archiv v Opavě, fond Rodinný archiv a Ústřední správa Lichnovských, Chuchelná;
Státní okresní archiv v Opavě, fond Archiv města Opavy;
Státní okresní archiv v Karviné, fond Archiv města Český Těšín;
Státní okresní archiv v Prostějově, fond Archiv města Prostějov;
Zemský archiv v Opavě, fond Hejtmanský úřad knížectví opavsko-krnovského (regesty);
Státní okresní archiv Praha, Rodinný archiv Valdštejnů Mnichovo Hradiště (regesty);
Österreichisches Staatsarchiv, Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Länderabteilungen, Österreichische Akten, Schlesien;

Lobkowiczové. Popel jsem a popel budu, Praha, 2017. ŽUPANIČ, J. – STELLNER, F. – FIALA, M., Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české, Praha, 2001.

⁴⁰ MECENSEFFY, G., Im Dienste dreier Habsburger. Leben und Wirken des Fürsten Johann Weikhard Auersperg (1615–1677), in: Archiv für österreichische Geschichte 114, 1938, s. 295–509; WOLF, A., Fürst Wenzel Lobkowitz, erster geheimer Rath Kaiser Leopold's I. 1609–1677. Sein Leben und Wirken, Wien, 1869; FEIST, M., Sylvius Nimrod, Herzog von Oels, in: ZVGS 52, 1918, s. 85–102;

⁴¹ JANÁČEK, J., Valdštejn a jeho doba, Praha, 2003; KOLLMANN, J., Valdštejn a evropská politika 1625–1630. Historie 1. generalátu, Praha, 1998; POLIŠENSKÝ, J. – KOLLMANN, J., Valdštejn. Ani císař, ani král, Praha, 1995; STARÝ, M., Frýdlantské vévodství a jeho státoprávní postavení v rámci České koruny, dostupné z: <[www.academia.edu/15722419/STARÝ Marek. Frýdlantské vévodství a jeho státoprávní postavení v rámci České koruny](http://www.academia.edu/15722419/STARÝ_Marek_Frýdlantské_vévodství_a_jeho_státoprávní_postavení_v_rámci_České_koruny)> [cit. 23. 5. 2018];

⁴² MAŤA, P., Svět české aristokracie (1500–1700), = Edice Česká historie 12, Praha, 2004.

⁴³ Například komparativní studie KNOZ, T., Lichtenštejn, Ditrichštejn, Valdštejn – tři cesty k úspěchu (KNOZ, T., Liechtenstein, Dietrichstein, Wallenstein – drei Wege zum Erfolg, in: VAŘEKA, M. – ZÁŘICKÝ, A. (ed.), Das Fürstenhaus Liechtenstein in der Geschichte der Länder der Böhmischn Krone, Ostrava – Vaduz, 2013, s. 119–146, dále KNOZ, T., Pobělohorské konfiskace: moravský průběh, středoevropské souvislosti, obecné aspekty, = Knižnice Matice moravské, 39, Brno, 2006.

⁴⁴ ZUKAL, J., Slezské konfiskace 1620–1630. K pokutování provinilých šlechty v Opavsku, Krnovsku a Osoblažsku po bitvě bělohorské a vpádu Mansfeldově, Praha, 1916.

Österreichisches Staatsarchiv, Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Allgemeine Urkundenreihe;
Österreichisches Staatsarchiv, Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Hofarchive, Privat- und Familienfonde (12. Jh. –1922), Obersthofmarschallamt (1486–1919);
Österreichisches Staatsarchiv, Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Reichskanzlei, Zeremonialakten;
Österreichisches Staatsarchiv, Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Kleinere Reichsstände;
Österreichisches Staatsarchiv, Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Reichshofrat, Judicialia;
Österreichisches Staatsarchiv, Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Reichshofrat, Gratialia et Feudalia, Reichslehensakten (deutsche Expedition);
Österreichisches Staatsarchiv, Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Länderabteilungen, Niederösterreichisches Landmarschallamt (1298–1896), Testamentsabschriften 53;
Österreichisches Staatsarchiv, Finanz- und Hofkammerarchiv, Urkunden (1170-1894);
Deutschordenszentralarchiv;
Niederösterreichisches Landesarchiv, Hardegger Urkunden - Herrschaftsarchiv Seefeld;
Archivverbund Stadtarchiv - Staatsfilialarchiv Bautzen, fond: Urkunden;
Hausarchiv Liechtenstein, Wien, FA, Sitz und Stimme;
Archiwum Państwowe we Wrocławiu, fond Księstwo Brzeskie;
Archiwum Państwowe we Wrocławiu, fond Księstwo Oleśnickie;
Archiwum Państwowe we Wrocławiu, fond Księstwo Nyskie;
Archiwum Państwowe we Wrocławiu, fond Księstwo Legnickie;
Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz, Alte und Neue Repositoren (registry);
Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz, XVII. HA Schlesien (registry);
Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz, Urkunden 1188–1850, Brandenburgische Urkunden, Märkische Ortschaften, Crossen (registry);

Edice pramenů

BRETSCHNEIDER, C. G. (hrsg.), Corpus Reformatorum, 2, Halle, 1835, dostupný z: <<https://books.google.cz/books?id=bRARAAAIAAJ&hl=cs&pg=PP1#v=onepage&q&f=false>> [cit. 16. 4. 2018];

DIETRICH, R. (hrsg.), Die Politischen Testamente der Hohenzollern, = Veröffentlichungen aus dem Archiven Preußischer Kulturbesitz, 20, Köln – Wien, 1986;

DVORSKÝ, F. (ed.), Dodavky k listinám pánů Jana a Vojtěcha z Pernšteina, in: AČ 20, Praha, 1902, s. 536–540;

Týž, Dopisy pana Zdeňka Lva z Rožmitálu, in: AČ 7, Praha, 1887, s. 1–200;

Týž, Dopisy pánů Jana a Vojtěcha z Pernštejna z let 1509–1548, in: AČ 20, Praha, 1902, s. 1–276;

Týž, Dopisy Zdeňka Lva z Rožmitála z let 1530–1532, AČ 11, Praha, 1892, s. 1–120;

Týž, Dopisy Zdeňka Lva z Rožmitála z roku 1526, AČ 9, Praha, 1889, s. 1–120;

EMLER, J. (ed.), Listiny archivu někdy olešnického nyní ve státním archivu Vratislavském chované a Čech a Moravy se týkající, in: AČ 15, s. 172–285;

GRÜNHAGEN, C. – MARKGRAF, H. (hrsg.), Lehns- und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter, 1, = Publicationen aus den K. Preussischen Staatsarchiven, 7, Leipzig, 1881;

GRÜNHAGEN, C. – MARKGRAF, H. (hrsg.), Lehns- und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter, 2, = Publicationen aus den K. Preussischen Staatsarchiven, 16, Leipzig, 1883;

HRUBÝ, F. (ed.), Moravské zemské desky z let 1348–1642, Brno, 1931;

KÖPF, U. (hrsg.), Deutsche Geschichte in Quellen und Darstellung, 3, Reformationszeit 1495–1555, Stuttgart, 2001;

KOZÁK, P. (ed.), Červená kniha Opavského knížectví. Edice registra komunikace opavských stavů z let 1614–1618 ve věci jejich sporu s Karlem z Lichtenštejna, Opava, 2015;

KREBS, J. (hrsg.), Acta publica. Verhandlungen und Correspondenzen der schlesischen Fürsten und Stände, 5 (1622–1625), Breslau, 1880;

Týž, Acta publica. Verhandlungen und Correspondenzen der schlesischen Fürsten und Stände, 6 (1626–1627), Breslau, 1885;

Týž, Acta publica. Verhandlungen und Correspondenzen der schlesischen Fürsten und Stände, 7 (1628), Breslau, 1905;

Týž, Acta publica. Verhandlungen und Correspondenzen der schlesischen Fürsten und Stände, 8 (1629), Breslau, 1906;

KUZMÁNY, K. (hrsg.), Urkundenbuch zum österreichisch evangelischen Kirchenrecht: Zunächst zu seinem Lehrbuche des allgemeinen und österreichischen evangelischen Kirchenrechts. Wien, 1855, dostupný z: <<http://monasterium.net/mom/Kirchenrecht/collection>> [cit. 23. 5. 2018];

LISCH, G. Ch. F. (hrsg.), Joachim Maltzan oder Urkunden-Sammlung zur Geschichte Deutschlands während der ersten Hälfte des 16. Jahrhunderts: Separat-Abdruck der Maltzan'schen Urkunden-Sammlung. Schwerin, 1853, po jednotlivých částech dostupný z: <<http://monasterium.net/mom/UrkundenSammlungDE/collection>> [cit. 13. 2. 2018];

LÜNIG, J. Ch., Corpus iuris feudalis Germanici, Das ist: Sammlung derer Teutschen Lehen-Rechte und Gewohnheiten: Worinnen nicht nur die allgemeinen Reichs-Lehen-Rechte, Sondern auch die denen Teutschen Provintzien hergebrachte Jura Feudalia, in ihrer Ordnung, mehrentheils aus ungedruckten Nachrichten, beygebracht worden; Nebst einer vollständigen Bibliotheca Juris Feudalis, auch Elencho und Register, II, Frankfurt, 1727, dostupný z: <<https://books.google.cz/books?id=atxRAAAAcAAJ&hl=cs&pg=PA1#v=onepage&q&f=false>> [cit. 23. 5. 2018];

MOERNER, T. (hrsg.), Kurbrandenburgs Staatsverträge von 1601 bis 1700, Berlin, 1867, dostupný z: <<https://archive.org/details/kurbrandenburgs01moergoog>> [10. 5. 2018];

PALACKÝ, F. (ed.), Zápisy Knjžat Minsterberských w Olešnici od roku 1454 do 1489, in: AČ 1, Praha, 1840, s. 297–319;

PALM, H. (hrsg.), Acta publica. Verhandlungen und Correspondenzen der schlesischen Fürsten und Stände, 3 (1620), Breslau, 1872;

Týž, Acta publica. Verhandlungen und Correspondenzen der schlesischen Fürsten und Stände, 4 (1621), Breslau, 1875;

Týž, Acta publica. Verhandlungen und Korrespondenzen der schlesischen Fürsten und Stände, 1 (1618), Breslau, 1865;

Týž, Acta publica. Verhandlungen und Korrespondenzen der schlesischen Fürsten und Stände, 2 (1619), Breslau, 1869;

- RIEDEL, A. F. J., Codex diplomaticus Brandenburgensis II, svazek 6, Berlin, 1858;
- Týž, Codex diplomaticus Brandenburgensis III, 3, Berlin, 1861;
- SEHLING, E. (hrsg.), Die evangelischen Kirchenordnungen des XVI. Jahrhunderts: Die Mark Brandenburg, Die Markgrafentümer Oberlausitz und Niederlausitz, Schlesien, Aalen, 1970;
- STENZEL, G. A. (hrsg.), Urkunden zur Geschichte des Bistums Breslau im Mittelalter, Breslau, 1845, dostupný z: <www.mdz-nbn-resolving.de/urn/resolver.pl?urn=urn:nbn:de:bvb:12-bsb10005726-3> [cit. 17. 3. 2018];
- WATTENBACH, W. – GRÜNHAGEN, C. (hrsg.), Codex Diplomaticus Silesiae, 6, Registrum St. Wenceslai. Urkunden vorzüglich zur Geschichte Oberschlesiens nach einem Copialbuch Herzog Johans von Opoln und Ratibor in auszügen mitgetheilt, Breslau, 1865, dostupný z: <<http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/publication?id=11695&tab>> [cit. 29. 1. 2018].

Literatura

- ACKERMANN, K., „Mancherlei Herrschaft“. Windischeschenbach im Spannungsfeld von Grundherrschaften und Territorialgewalten, in: Kulturland Oberpfalz: Wege in die Zukunft, 1996;
- ANTONÍN, R. – ČÁPSKÝ, M. – JANÁK, V. – KOUŘIL, P. – PRIX, D. – JIRÁSEK, Z., Slezsko v dějinách českého státu. Od pravěku do roku 1490, I, Opava, 2012;
- APPELT, H. – KUHN, H., Heinrich IV., Herzog von Schlesien-Breslau, in: NDB 8, 1969, s. 394-396;
- BAHLCKE, J., Konföderation und Widerstand. Die politischen Beziehungen der böhmischen und mährischen Ständegemeinde vom Bruderzwist bis zum Aufstand gegen Habsburg (1608–1619), in: FHB, 13, 1990, s. 235–288;
- Týž., Regionalismus und Staatsintegration im Widerstreit. Die Länder der Böhmisches Krone im ersten Jahrhundert der Habsburgerherrschaft, = Schriften des Bundesinstituts für ostdeutsche Kultur und Geschichte, 3, München, 1994;
- Týž, Schlesien und die Schlesier, München, 1996;
- BAUCH, G., Analekten zur Biographie des Bischofs Johann IV Roth von Breslau, in: Studien zur schlesischen Kirchengeschichte, Breslau, 1907, s. 19–102;
- BAUMGART, P., Schlesien im Kalkül König Friedrichs II. von Preussen und die europäische Implikationen der Eroberung des Landes, in: BAUMGART, P.– SCHMILEWSKI, U. (hrsg.), Kontinuität und Wandel. Schlesien zwischen Österreich und Preussen. Ergebnisse eines Symposions in Würzburg vom 29. bis 31. Oktober 1987, = Schlesische Forschungen, 4, Sigmaringen, 1990, s. 3–16;
- BENDEL, R., Philipp Ludwig Graf von Sinzendorf(f), in: NDB, 20, Berlin, 2001, s. 374, dostupný z: <<https://www.deutsche-biographie.de/gnd139291083.html#ndbcontent>> [7. 5. 2018];
- BENRATH, G. A., Im Zeichen der Aufklärung, in: BENRATH, G. A. – HUTTER-WOLANDT, U. – MEYER, D. – PETRY, L. – WEIGELT, H., Quellenbuch zur Geschichte der evangelischen Kirche in Schlesien, s. 201–250;
- BIERMANN, G., Geschichte der Herzogthümer Troppau und Jägerndorf, Teschen, 1874, dostupný z: <<https://books.google.it/books?id=vJn3RMfxu-gC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>> [23. 5. 2018];

- Týž, *Geschichte des Herzogthums Teschen*, Teschen, 1863, dostupný z: <<http://www.mdz-nbn-resolving.de/urn/resolver.pl?urn=urn:nbn:de:bvb:12-bsb10009091-0>> [cit. 23. 5. 2018];
- BOBKOVÁ, L., 7. 4. 1348. Ustavení Koruny království českého. Český stát Karla IV., Praha, 2006;
- BÖHME, E., Liechtenstein auf der schwäbischen Grafenbank, in: PRESS, V. – WILLOWEIT, D. (hrsg.), *Liechtenstein – Fürstliches Haus und staatliche Ordnung. Geschichtliche Grundlagen und moderne Perspektiven*, München – Wien, 1987, s. 293–310;
- BORAS, Z., *Książęta piastowscy Śląska*, Katowice, 1974;
- BRANDL, V., *Kniha Tovačovská, aneb pana Ctibora z Cimburka a z Tovačova paměť obyčejů, řádů, zvyklostí starodávných a řízení práva zemského v Markrabství moravském*, Brno, 1868;
- BRAUN, E. W., Die Urkunde über die Verleihung des Fürstentums Troppau an Fürst Karl von Liechtenstein im Jahre 1614, *Zeitschrift für Geschichte und Kulturgeschichte Österreichisch-Schlesiens* 9, 1914, s. 73–77;
- BRŇOVJÁK, J., Hrabě – kníže – vévoda. Titulární vzestup Alexandra Josefa Sułkowského, držitele bílského panství, in: *SISb* 113, 2015, č. 1, 23–46;
- CONRADS, N., *Deutsche Geschichte im Osten Europas. Schlesien*, Berlin, 1994;
- Týž, Die schlesische Ständeversammlung im Umbruch – Vom altständischen Herzogtum zur preußischen Provinz, in: BAUMGART, P. (hrsg.), *Ständetum und Staatsbildung in Brandenburg-Preussen, = Veröffentlichungen der Historischen Kommission zu Berlin*, 55, Berlin – New York, 1983, s. 335–364;
- Týž, *Schlesien in der Frühmoderne. Zur politischen und geistigen Kultur eines habsburgischen Landes*, Köln – Weimar – Wien, 2009;
- Týž, *Silesiographia oder Landesbeschreibung*, in: CONRADS, N. (hrsg.), *Deutsche Geschichte im Osten Europas. Schlesien*, Berlin, 1994, s. 13–20;
- ČÁDA, F., Právní začlenění Slezska do zemí českých, in: *Slezsko, český stát a česká kultura, = Slezská knihovna*, 1, Opava, 1946;
- ČÁPSKÝ, M., *Zrození země. Komunikující společenství pozdně středověkého Slezska*, Praha, 2013;
- DEMEL, B., Der Deutsche Orden in Schlesien und Mähren in den Jahren 1742–1820, in: *Měšťané, šlechta a duchovenstvo v rezidenčních městech raného novověku (16.–18. století). Sborník příspěvků z konference uspořádané v Prostějově ve dnech 25.–27. dubna 1995 Muzeem Prostějovska v Prostějově a Rakouským ústavem pro východní a jihovýchodní Evropu, odbočka Brno, Prostějov*, 1997, s. 301–345;
- DEVENTER, J., Konfrontation statt Frieden. Die Rekatholisierungspolitik der Habsburger in Schlesien im 17. Jahrhundert, in: GARBER, K. (hrsg.), *Kulturgeschichte Schlesiens in der Frühen Neuzeit*, 1, = *Frühe Neuzeit*, 111, Tübingen, 2005, s. 265–283;
- DIVO, J.-P., *Die Münzen und Medaillen der Fürsten von Liechtenstein, Triesen*, 2000;
- DUDÍK, B., *Des Herzogthums Troppau ehemalige Stellung zur Markgrafschaft Mähren*, Wien, 1857, dostupné z: <<https://archive.org/details/deshertzogthumstr00duduoft>> [cit. 23. 5. 2018];
- DUFFY, Ch., *Frederick the Great. A Military Life, = Military and Naval History*, 9, London – Melbourne – Henley, 1985;

- DUTKOWSKI, J., *Złoto czasów dynastii Jagiellonów*, Gdańsk, 2010;
- EICKELS, Ch. van, *Rechtliche Grundlagen des Zusammenlebens von Protestanten und Katholiken*, in: WÜNSCH, T. (hrsg.), *Reformation und Gegenreformation in Oberschlesien*, Berlin, 1994, 47–68, zde s. 47;
- Táž, *Schlesien im böhmischen Ständestaat. Voraussetzungen und Verlauf der böhmischen Revolution von 1618 in Schlesien*, = *Neue Forschungen zur schlesischen Geschichte*, 2, Köln – Weimar – Wien, 1994;
- ENGELBERT, K., *Das Bistum Breslau im Dreißigjährigen Kriege*, 1, in: ASKG 23, 1965, s. 85–148;
- ERMISCH, H., *Die Erwerbung des Herzogtums Sagan durch Kurfürst Ernst und Herzog Albrecht 1472–75*, in: *Neues Archiv für sächsische Geschichte* 19, 1898, s. 1–50;
- FALKE, J. v., *Geschichte des fürstlichen Hauses Liechtenstein*, 1, Wien, 1868, dostupný z: <<https://books.google.cz/books?id=VKQJAAAAIAAJ&hl=cs&pg=PR7#v=onepage&q&f=false>> [cit. 23. 5. 2018];
- Týž, *Geschichte des fürstlichen Hauses Liechtenstein*, 2, Wien, 1877, dostupný z: <https://archive.org/details/bub_gb_3-0JX8Nz-h8C> [cit. 23. 5. 2018];
- Týž, *Geschichte des fürstlichen Hauses Liechtenstein*, 3, Wien, 1882.
- Týž, *Fürst Anton Florian von Liechtenstein in Spanien 1704–1711*, in: *Österr. Revue* 3, 1865, č. 6, s. 1–79;
- FEINE, H. E., *Die Besetzung der Reichsbistümer*, Stuttgart, 1921;
- FEIST, M., *Die Oelser Lehensübertragung vom Jahre 1648*, in: ZVGS 50, 1916, s. 130–150;
- Týž, M., *Sylvius Nimrod, Herzog von Oels*, in: ZVGS 52, 1918, s. 85–102;
- FELCMAN, O., *Majetkové poměry feudální třídy v druhé polovině 17. století*, in: AUC, *Philosophica et historica* 1, = *Studia hitorica* 14, 1976, s. 195–228;
- Týž, *Územní državy dynastie Poděbradů*, in: FELCMAN, O. – FUKALA, R. a kol., *Poděbradové: Rod českomoravských pánů, kladských hrabat a slezských knížat*, Praha, 2008, s. 327–359;
- FIALOVÁ, V., *Lukrecie Nekšovna z Landeku, první manželka Albrechta z Valdštejna*, in: ČČH 40, 1934, s. 125–136, dostupný z: <<https://kramerius.lib.cas.cz/client/index.vm?page=doc#uuid:bcc0225a-45b9-11e1-4758-001143e3f55c>> [cit. 8. 2. 2018];
- FLEISCHER, V., *Fürst Karl Eusebius von Liechtenstein als Bauherr und Kunstsammler (1611–1684)*, Wien, 1910;
- FRANZKOWSKI, J., *Historia wolnego państwa stanowego, miasta i powiatu Syców, Syców*, 1912;
- FREITAG, J., *Das schlesische Behördenwesen am Ende der österreichischen und zu Beginn der preussischen Zeit. Disertační práce*, Radeburg, 1937;
- FRIEDENSBURG, F., *Schlesiens neuere Münzgeschichte*, Breslau, 1899;
- FUKALA, R. – KORBELÁŘOVÁ, I. – OLŠOVSKÝ, J. – UHLÍŘ, D. – ŽÁČEK, R. – JIRÁSEK, Z., *Slezsko v dějinách českého státu 1490–1763*, II, Opava, 2012;

- FUKALA, R., Dánský vpád a rozklad opavské stavovské společnosti. Mocensko-konfesijní zápasy a krnovská hohenzollernská knížata v zrcadle slezského dějepisectví, in: Slezský sborník 99, 2001, s. 264–279;
- Týž, Hartvík ze Stittenum – hohenzollernský tajný rada a nejvyšší zemský úředník, in: AUPO, *Facultas Philosophica, Historica* 30, = Sborník prací historických, 18, Olomouc, 2001, s. 85–96;
- Týž, Hohenzollernové v evropské politice 16. století. Mezi Ansbachem, Krnovem a Královcem (1523–1603), Praha, 2005;
- Týž, Hořký konec knížecí dynastie, in: FELCMAN, O. – FUKALA, R. a kol., Poděbradové, rod českomoravských pánů, kladských hrabat a slezských knížat, Praha, 2008, s. 212–237;
- Týž, Jan Jiří Krnovský: stavovské povstání a zápas s Habsburky, České Budějovice, 2005;
- Týž, Kníže Karel II., vrchní slezský hejtman a přední protestantský politik, in: FELCMAN, O. – FUKALA, R. a kol., Poděbradové: Rod českomoravských pánů, kladských hrabat a slezských knížat, Praha, 2008, s. 195–211;
- Týž, Náboženská politika markraběte Jiřího Braniborsko-Ansbašského v Krnovském knížectví, in: BŮŽEK, V. – KRÁL, P. (edd.), Aristokratické rezidence a dvory v raném novověku, *Opera historica* 7, České Budějovice, 1999, s. 535–555;
- Týž, Počátky protireformace v Opavě za biskupa Viléma Prusinovského. *Acta historica et museologica Universitatis silesianae Opaviensis* 6, 2003, s. 191–202;
- Týž, Poděbradové mezi reformací, renesancí a humanismem, in: FELCMAN, O. – FUKALA, R. (ed.), Poděbradové. Rod českomoravských pánů, kladských hrabat a slezských knížat. Šlechtické rody Čech, Moravy a Slezska, 6, Praha, 2008, s. 164–172;
- Týž, Reformace ve Slezsku a na Opavsku, Opava, 2010;
- Týž, Slezská reformace, in: Slezský sborník 98, 2000, s. 241–263;
- Týž, Slezsko v období zesílené nábožensko-politické krize a zlomení protestantského odboje v Opavském knížectví, in: SISb 102, 2004, s. 23–41;
- Týž, Slezsko v evropské mocenské politice, in: HO 14, 2003, s. 2–19;
- Týž, Slezsko. Neznámá země Koruny české. Knižecí a stavovské slezsko do roku 1740, České Budějovice, 2007;
- Týž, Státoprávní spor o opavské knížectví a stavovství ve Slezsku (1529–1621), in: MALÍŘ, J. – VLČEK, R. (edd.), Morava a české národní vědomí od středověku po dnešek, 2001, s. 85–92;
- Týž, Státoprávní spor o Opavsko v letech 1529–1606, in: *Acta Universitatis Palackianae Olomouensis. Facultas Philosophica, Historica* 29, 2000, s. 69–82;
- Týž, Státoprávní, správní a územní vývoj Opavska do počátku 16. století, in: Husitský Tábor 13, 2002, s. 203–226;
- Týž, Stavovská politika na Opavsku v letech 1490–1631, Opava, 2004;
- Týž, Zápas o opolsko-ratibořské dědictví a mocenské aspirace slezských knížat na prahu novověku, in: SISb 100, 2002, s. 81–101;
- GARBER, K., Das Geschlecht der von Schoenaichs, in: ANDERS, S. – WALTER, A. E. (hrsg.), *Wege in die Moderne. Historiographische, literarische und philosophische Studien aus dem Umkreis der alteuropäischen Arkadien-Utopie*, Berlin, 2012, s. 90–93;

- GŁOGOWSKI, S., Potomci krále Jiřího z Poděbrad (Genealogie knížat z Minstrberka), Ostrava, 1989;
- GOERTZ, H.-J., Religiöse Bewegungen in der Frühen Neuzeit, München, 1993;
- GOLL, J., Válka o země Koruny české (1740–1742), I, Praha, 1915;
- GOOCH, G. P., Frederick the Great. The Ruler, The Writer, The Man, London – New York – Toronto, 1947;
- GOVIL, U. M., Landbevölkerung und Gegenreformation in den schlesischen Fürstentümern Neisse, Breslau und Brieg, in: JSKG, 76/77, 1997/1998, Sigmaringen, 1998, s. 63–97;
- GRAWERT-MAY, Das staatsrechtliche Verhältnis Schlesiens zu Polen, Böhmen und dem Reich während des Mittelalters (Anfang 10. Jahrhundert bis 1526), = Untersuchungen zur deutschen Staats- und Rechtsgeschichte, 15, Aalen, 1971;
- GROSSMANOVÁ, D., Ženy a peníze v českých zemích ve středověku a novověku, in: Theatrum historiae 6, 2010, s. 235–247;
- GRÜNHAGEN, C., Geschichte Schlesiens II. Bis zur Vereinigung mit Preussen (1527 bis 1740), Gotha, 1886; dostupný z: <http://zbc.uz.zgora.pl/dlibra/publication/8097/edition/7986/content?ref=desc> [cit. 23. 5. 2018];
- Týž, Schlesien unter Friederich dem Grossen, 1, Breslau, 1890;
- Týž, Schlesien unter Friederich dem Grossen, 2, Breslau, 1892;
- Týž, Schlesien unter Rudolf II. und der Majestätsbrief. 1574–1609, in: ZVGS 20, 1886, s. 54–96;
- GUNDERMAN, I., Markgraf Georg von Brandenburg-Ansbach und die Einführung der Reformation in Oberschlesien, in: WÜNSCH, T. (hrsg.), Reformation und Gegenreformation in Oberschlesien. Die Auswirkungen auf Politik, Kunst und Kultur im ostmitteleuropäischen Kontext, Berlin, 1994, s. 31–45;
- HASSEL, P. (hrsg.), Zeitschrift für preussische Geschichte und Landeskunde, 5, Berlin, 1868, dostupný z: <http://www.mdz-nbn-resolving.de/urn/resolver.pl?urn=urn:nbn:de:bvb:12-bsb10014498-1> [cit. 23. 5. 2018];
- HAUPT, H., Fürst Karl Eusebius von Liechtenstein 1611–1684. Erbe und Bewahrer in schwerere Zeit, München – Berlin – London – New York, 2007;
- HERZELEIDE – HENNING, E., Bibliographie Friedrich der Grosse 1786–1986, Berlin – New York, 1988;
- HERZIG, A. – RUCHNIEWICZ, M., Geschichte des Glatzer Landes, Hamburg–Wrocław, 2006;
- Týž, Konfession und Heilsgewissheit: Schlesien und die Grafschaft Glatz in der frühen Neuzeit, Bielefeld, 2002;
- Týž, Schlesien und die Grafschaft Glatz im Zeitalter des Konfessionalismus, in: Jahrbuch für schlesische Kirchengeschichte, 75, 1996, s. 1–22;
- HEYNE, J., Urkundlich geschichte der stadt und des fürstenthums Wohlau, Wohlau, 1867, dostupný z: <https://hdl.handle.net/2027/hvd.hns5s3> [23. 5. 2018];
- HLEDÍKOVÁ, Z. – JANÁK, J. – DOBEŠ, J., Dějiny správy v českých zemích. Od počátku státu po současnost, Praha, 2005;

HOFMANN, H. H., *Der Staat des Deutschmeisters. Studien zu einer Geschichte des Deutschen Ordens im Heiligen Römischen Reich Deutscher Nation*, = *Studien zur bayerischen Verfassungs- und Sozialgeschichte*, 3, München, 1964;

HOLÁ, M., Panovník, čeští stavové a Jiří Braniborský, in: BŘEZINA, L. – KONVIČNÁ, J. – ZDICHYNEC, J. (ed.), *Ve znamení zemí Koruny české. Sborník k šedesátým narozeninám prof. PhDr. Lenky Bobkové, CSc.*, Praha, 2006, s. 97–111;

Týž, Územní politika knížete Jana II. Opolského (1476–1532), in: HG 33, 2005, s. 174–196;

HORÁK, B. – TRÁVNÍČEK, D., *Descriptio civitatum ad septentrionalem plagam Danubii* (t. zv. Bavorský geograf), = *Rozpravy Československé akademie věd. Řada společenských věd*, díl 66/2, Praha, 1956;

HORN MELTON, J. v., *The Nobility in the Bohemian and Austrian Lands, 1620–1780*, in: SCOTT, H. M. (ed.), *The European Nobilities in the Seventeenth and Eighteenth Centuries*, 2: Northern, Central and Eastern Europe, London – New York, s. 110–143;

HUTTER, U., *Geschichte der evangelischen Gemeinde zu Neisse*, in: *Neisse. Das Schlesische Rom. Ausstellungskatalog*, 1988, s. 230–232;

HUTTER-WOLAND, Ulrich, *Das Zeitalter nach der Reformation*, in: BENRATH, G. A. – HUTTER-WOLANDT, U. – MEYER, D. – PETRY, L. – WEIGELT, H., *Quellenbuch zur Geschichte der evangelischen Kirche in Schlesien*, s. 101–156;

Týž, *Die Reformierten in Schlesien*, in: JÄHNIG, B. – SPIELER, S. (hrsg.), *Kirchen und Bekenntnisgruppen im Osten des Deutschen Reiches*, Bonn, 1991, s. 131–147;

IDZIKOWSKI, F., *Geschichte der Stadt Oppeln*, Oppeln, 1863;

IRGANG, W., *Eine Leichenpredigt als Quelle zur Biographie von Johann Caspar von Ampringen (1619–1684), Hochmeister des Deutschen Ordens und Oberlandeshauptmann von Schlesien*, in: WEBER, M. – RABE, C. (Hrsg.), *Silesiographia. Stand und Perspektiven der historischen Schlesienforschung. Festschrift für Norbert Conrads zum 60. Geburtstag*, Würzburg, 1998, s. 525–543;

JÄGER, F., G., *Beiträge zur Geschichte des Münzwesens in Württemberg*, Stuttgart, 1840;

JANÁČEK, J., *Valdštejn a jeho doba*, Praha, 2003;

JASIŃSKI, K., *Powiązania genealogiczne Piastów (Malżeństwa Piastowskie)*, in: *Piastowie w dziejach Polski: zbiór artykułów z okazji trzechsetnej rocznicy wygaśnięcia dynastii Piastów*, 1975, s. 136–158, dostupný z: www.wbc.poznan.pl/dlibra/plain-content?id=205146 [23. 5. 2018];

Týž, *Rodówod Piastów Śląskich. Piastowie wrocławscy, legnicko-brzescy, świdniccy, ziębiccy, glogowscy, żagańscy, oleśniccy, opolscy, cieszyńscy i oświęcimscy*, Kraków, 2007;

JEDIN, H., *Die Krone Böhmen und die Breslauer Bischofswahlen 1468–1732*, in: *Kirche des Glaubens, Kirche der Geschichte. Ausgewählte Aufsätze und Vorträge*, 1, Freiburg–Basel–Wien, 1966, s. 413–453 (v prvním vydání také: JEDIN, H., *Die Krone Böhmen und die Breslauer Bischofswahlen 1468–1732*, in: ASKG, 4, 1939, s. 165–208.);

JEŽ, R., „Velcí“ těšínské Piastovci. Politické kariéry Kazimíra II. a Václava III. Adama (1524–1579), in: JEŽ, R. – PINDUR, D. (ed.), *Těšínsko v proměnách staletí. Sborník přednášek z let 2008–2009 k dějinám těšínského Slezska*, Český Těšín, 2010, s. 57–70;

- Týž, Dvojí konverze v rodině posledních těšínských Piastovců. K motivacím změny konfese knížete Václava III. Adama (1524–1579) a Adama Václava (1574–1617), in: *Studia comeniana et historica: časopis Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě pro komeniologii, historii 16., 17. a 18. století a regionální dějepis moravsko-slovenského pomezí*, 39, 2009, s. 95–112;
- Týž, Jan z Pernštejna ve sporu o Opolsko-Ratibořsko ve 30. a 40. letech 16. století, in: *Východočeský sborník historický*, Pardubice, 2007, 69–85;
- Týž, Těšínské Piastovci a jejich vztahy s Pernštejnem v 16. století (s edicí korespondence z let 1554–1581). Diplomová práce, Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2007;
- JUNGNITZ, J., Die Bischofswahl des Bonaventura Hahn, in: *ZVGS* 34, 1900, s. 253–288;
- Týž, Martin von Gerstmann: ein Zeit- und Lebensbild aus der schlesischen Kirchengeschichte des 16. Jahrhunderts, Breslau, 1898;
- JUŘÍK, P., Lobkowiczové. Popel jsem a popel budu, Praha, 2017;
- KALÁBOVÁ, L. – KONEČNÝ, M. (ed.) *Pretium Laborum Non Vile. Rytíři řádu Zlatého rouna na Moravě / Knights of the Order of the Golden Fleece in Moravia*. Katalog výstavy mapující historii udílení řádu Zlatého rouna včetně portrétů jeho nositelů, Brno, 2009;
- KAMIENSKI, A., Sprawa sukcesji Hohenzollernów Brandenburskich na Górnym Śląsku w epoce wczesnonowożytnej (do 1740 roku), in: *Czasy nowożytne*, 22, 2009, s. 63–78;
- KAPRAS, J., O státoprávních poměrech Opavska, in: *Věstník Matice opavské* 16, 1908, s. 35–49;
- Týž, O státoprávních poměrech Opavska, in: *Věstník Matice opavské* 17, 1909, s. 17–54;
- Týž, Opavské právní dějiny doby knížecí, Opava, 1918, dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/svkos/uuid/uuid:5047bcd1-5025-11e7-bf1d-001b63bd97ba> [cit. 23. 5. 2018];
- KARGER, V., Beiträge zur Geschichte des Teschner Münzwesens unter Herzogin Elisabeth Lucretia, Fürstin von Liechtenstein, in: *Zeitschrift für Geschichte und Kulturgeschichte Österreichisch-Schlesiens*, 9 (1914), s. 77–91;
- KASÍK, S. – MAŠEK, P. – MŽYKOVÁ, M., Lobkowiczové, dějiny a genealogie rodu, České Budějovice, 2002;
- KILIÁN, J., Zápas o německou expedici v české dvorské kanceláři (1611–1616), in: BOBKOVÁ, L. – KONVIČNÁ, J. (ed.), *Společné a rozdílné. Česká koruna v životě a vědomí jejích obvatel v 14. – 16. století, = Korunní země v dějinách českého státu II*, Praha, 2005, s. 289–306;
- KLEIN, T., Die Erhebungen in den weltlichen Reichfürstenstand 1550–1806, in: *Blätter für deutsche Landesgeschichte* 122, 1986, s. 137–192;
- KLUETING, H., Die politisch-administrative Integration Preussisch-Schlesiens unter Friedrich II., in: BAUMGART, P. – SCHMILEWSKI, U. (hrsg.), *Kontinuität und Wandel. Schlesien zwischen Österreich und Preussen. Ergebnisse eines Symposiums in Würzburg vom 29. bis 31. Oktober 1987, = Schlesische Forschungen*, 4, Sigmaringen, 1990, s. 41–62;
- KNESCHKE, E. H. (hrsg.), *Neues allgemeines deutsches Adels-Lexicon*, 8, Leipzig, 1868, s. 274–275, v digitalizované podobě dostupný z: <https://books.google.de/books?id=GNkEAAAIAAJ&hl=cs&pg=PA275#v=onepage&q=275&f=false> [cit. 23. 5. 2018];

KNOZ, T., Liechtensteinové, Morava a Valtice v 1. polovině 17. století (základní obrysy problematiky), in: KORDIOVSKÝ, E. (ed.), Město Valtice, Břeclav, 2001, s. 301–315, dostupné z: <https://www.npu.cz/ups/kromeriz/pdf-soubory/Lichtenstejnove/clanek%20c.%201_LIECHTEN_CZ_Li%20komise.pdf> [cit. 23. 5. 2018];

Týž, Lichtenštejn, Ditrichštejn, Valdštejn – tři cesty k úspěchu (KNOZ, T., Liechtenstein, Dietrichstein, Wallenstein – drei Wege zum Erfolg, in: VAŘEKA, M. – ZÁŘICKÝ, A. (ed.), Das Fürstenhaus Liechtenstein in der Geschichte der Länder der Böhmischnen Krone, Ostrava – Vaduz, 2013, s. 119–146), dostupné z: <https://www.npu.cz/ups/kromeriz/pdf-soubory/Lichtenstejnove/clanek%20c.%201_LIECHTEN_CZ_Li%20komise.pdf> [cit. 10. 1. 2018];

Týž, Pobělohorské konfiskace: moravský průběh, středoevropské souvislosti, obecné aspekty, = Knižnice Matice moravské, 39, Brno, 2006;

KÖHLER, J., Revision eines Bischofbildes? Erzherzog Karl von Österreich, Bischof von Breslau (1608–1624) und Brixen (1613–1624), als Exponent der habsburgischen Hausmachtspolitik, in: ASKG 32, 1974, s. 103–126;

KOLLMANN, J. Valdštejn a evropská politika 1625–1630. Historie 1. generalátu, Praha, 1998;

KONRAD, P., Die Einführung der Reformation in Breslau und Schlesien. Ein Rückblick nach 400 Jahren, = Darstellungen und Quellen zur Schlesischen Geschichte 24, Breslau, 1917; dostupné z: <<http://obc.opole.pl/dlibra/docmetadata?id=798&from=publication>> [cit. 23. 5. 2018];

KONVIČNÁ, J., Opavsko – Morava nebo Slezsko? Několik poznámek k politicko-správnímu vývoji Opavska do konce husitských válek, in: BOBKOVÁ, L. (ed.), Integrační a partikulární rysy českého státu v pozdním středověku: sborník příspěvků přednesených na kolokviu pořádaném dne 4. června 2002 na FF UK, = Korunní země v dějinách českého státu, I, Praha, 2003, s. 59–76;

KORBELÁŘOVÁ, I., K územně správnímu členění Slezska před rokem 1740, in: SISb 100, č. 3, 2002, s. 161–180;

KOVÁCS, E., Österreichische Kirchenpolitik in Schlesien 1707 bis 1790 (Aus Wiener Sicht), in: BAUMGART, P.–SCHMILEWSKI, U. (hrsg.), Kontinuität und Wandel. Schlesien zwischen Österreich und Preussen. Ergebnisse eines Symposiums in Würzburg vom 29. bis 31. Oktober 1987, = Schlesische Forschungen, 4, Sigmaringen, 1990, s. 239–256;

KOZÁK, P., „Archiv“ Lehnicko-Břežských knížat. Písemnosti z rukopisu Sign. A 43 uloženého v pražském Národním archivu, in: Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka LXVI, 2011, s. 79–109;

Týž, Związki książąt śląskich z dynastii Piastów, Podiebradów i Przemyslidów z dworami Jagiellonów na przełomie XV i XVI wieku, in: MROZOWICZ, W., Czeska historia Śląska. Ze szczególnym uwzględnieniem Oleśnicy i Księstwa Oleśnickiego, Wrocław – Oleśnica, 2017, s. 207–220, dostupný z: <www.academia.edu/35712554/Zwiazki_kniazyp_slaskich_z_dynastii_Piastow_Podiebradow_i_Przemyslidow_z_dworamii_Jagiellonow_na_przełomie_XV_i_XVI_wieku> [cit. 17. 5. 2018];

- KROLL, F.- L. (hrsg.), Die Herrscher Sachsens. Markgrafen, Kurfürsten, Könige 1089–1918, München, 2007;
- KULAK, T. – MROZOWICZ, W., Syców i okolice od czasów najdawniejszych po współczesność, Wrocław – Syców, 2000;
- KUNISCH, J., Friedrich der Grosse. Der König und seine Zeit, München, 2004;
- KURTS, F. G. G. (hrsg.), Denkwürdigkeiten aus der Geschichte der Stadt u. Standesherrschaft Wartenberg, Wartenberg, 1846; dostupné z: <<http://www.mdz-nbn-resolving.de/urn/resolver.pl?urn=urn:nbn:de:bvb:12-bsb10013459-9>> [cit. 23. 5. 2018];
- KUZIO-PODRUCKI, A., Das Haus Schaffgotsch. Das wechselvolle Schicksal einer schlesischen Adelsdynastie, Tarnowskie Góry, 2009;
- KWAK, J., Zarys dziejów politycznych księstwa opolsko-raciborskiego, in: BORÁK, M. (ed.), Slezsko v dějinách českého státu. Sborník příspěvků z vědecké konference, pořádané pod záštitou prezidenta České republiky Václava Havla u příležitosti 50. výročí Slezského ústavu SZM v Opavě, Šenov u Ostravy, 1998, s. 138–144;
- LAMBRECHT, K., Hexenverfolgung und Zaubereiprozesse in den schlesischen Territorien, Köln – Weimar – Wien, 1995;
- LEPAŘ, J., O berních opavských v druhé polovici 16. století obyčejných a o postavení Opavska k Slezsku se naskytujícím, in: Památky archeologické 4, 1861, 2, s. 15–21;
- LORENZ, S. – MERTENS, D. – PRESS, V. (hrsg.), Das Haus Württemberg. Ein biographisches Lexikon, Stuttgart – Berlin – Köln, 1997;
- ŁOWMIĄŃSKI, H., O identyfikacji nazw Geografa bawarskiego, Studia Źródłoznawcze, III, 1958, s. 1–22;
- LÜCK, H. – PUHLE, M. – RANFT, A. (hrsg.), Grundlagen für ein neues Europa: das Magdeburger und Lübecker Recht in Spätmittelalter und Früher Neuzeit, Köln – Weimar – Wien, 2009;
- MACHEJ, A., Adama Waclawa księcia cieszyńskiego, zmiana wyznania w 1610 roku i okoliczności tego wydarzenia, in: Pamiętnik cieszyński 13, 1998, s. 5–12;
- MACHILEK, F., Reformation und Gegenreformation in Schlesien unter besonderer Berücksichtigung Oberschlesiens. Eine Einführung, in: WÜNSCH, T. (hrsg.), Reformation und Gegenreformation in Oberschlesien: die Auswirkungen auf Politik, Kunst und Kultur im Ostmitteleuropäischen Kontext, Berlin, 1994, s. 9–29;
- MALECZYŃSKA, E., Z problematyki genezy reformacji na Śląsku, in: Sborník prací filosofické fakulty brněnské univerzity, 10, řada historická C–8, 1961, s. 134–139;
- MAŃKO-MATYSIAK, A., Caspar Schwenckfelds Beitrag zum geistlichen Gesang, in: GARBER, K. (hrsg.), Kulturgeschichte Schlesiens in der Frühen Neuzeit, I, Tübingen, 2005, s. 243–264;
- MARKGRAF, H., Die Gewalttat auf dem Neisser Landtage von 1497, in: ZGS 22, 1888, s. 296–30;
- MAŤA, P., Bohemia, Silesia and the Empire: Negotiating Princely Dignity on the Eastern Periphery, in: EVANS, R. J. W. – WILSON, P. H. (ed.), The Holy Roman Empire, 1495–1806. A European Perspective, Leiden – Boston, 2012, s. 143–166;

- Týž, Svět české aristokracie (1500–1700), = Edice Česká historie 12, Praha, 2004;
- MATĚJEK, F., Morava za třicetileté války, Praha, 1992;
- MATWIJOWSKI, K., Ludzie Kościoła Katolickiego na ziemi śląskiej, Wrocław, 1994;
- MECENSEFFY, G., Im Dienste dreier Habsburger. Leben und Wirken des Fürsten Johann Weikhard Auersperg (1615–1677), in: Archiv für österreichische Geschichte 114, 1938, s. 295–509;
- MENZEL, J. J. (hrsg.), Geschichte Schlesiens, 3, Preussisch-Schlesien 1740–1945, Österreichisch-Schlesien 1740–1918/45, Stuttgart, 1999;
- MEYER, A., Albrecht von Wallenstein (Waldstein) Herzog von Friedland und seine Münzen, b. m., 1886. NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, E., Das Münzwesen Albrechts von Wallenstein, Graz, 1969;
- MICHEJDA, K., Dzieje kościoła ewangelickiego w Księstwie Cieszyńskim, Cieszyn, 1909, dostupný z: <<http://www.digitalniknihovna.cz/svkos/uuid/uuid:e227baec-41c4-45ed-ad28-990c46a55bc2>> [cit. 23. 5. 2018];
- MISSONG, A., Die Münzen des Fürstenhauses Liechtenstein, in: Numismatische Zeitschrift 14 (1882) Vaduz, 1983, s. 109-190;
- MIŠAGA, V., Dánský vpád do Slezska a na Moravu v letech 1626–1627. Diplomová práce, Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2007;
- MÜLLER, M., Der Glogauer Erbfolgestreit (1476–1482) zwischen den Markgrafen von Brandenburg, Herzog Johann II. von Sagan und Matthias Corvinus, König von Ungarn und Böhmen, in: SISb 108, 2010, s. 22–59;
- MÜLLER, R. A. v., Der Fürstenhof in der frühen Neuzeit, München, 1995;
- NEUBAUEROVÁ, M. – POLÁCH, D., Zpráva o nevěře. O historii čarodějnických procesů Slezska a severozápadní Moravy, Šumperk, 2010;
- NOVOTNÝ, L., Boj o zemská zřízení na Opavsku a Krnovsku v 70. letech 17. století, příspěvek z konference Slezsko v proměnách času konané 6. září 2011 v Olomouci, dostupný z: <https://www.vkol.cz/data/soubory/hf/konference-slezsko-v-promenach-casu/konference_slezsko_novotny.pdf> [cit. 24. 3. 2018];
- NOWAKOWSKI, D., Grundherrschaft und Sozialstrukturen im mittelalterlichen Schlesien. Adlige Eigenwirtschaft im Herzogtum Glogau am Beispiel der Karriere der Ritterfamilie von Rechenberg, in: PAROŇ, A. – ROSSIGNOL, S. – SZMONIEWSKI, B. – VERCAMER, G. (ed.), Potestas et communitas. Interdisciplinäre beitrage zu wessen und darstellung von Herrschaftsverhältnissen im mittelalter ostlich der Elbe, Wrocław – Warszawa, 2010, s. 227–244;
- OBERHAMMER, E., Viel ansehnliche Stuck und Güeter. Die Entwicklung des fürstlichen Herrschaftbesitzes, in: OBERHAMMER, E. (hrsg.), Der ganze Welt ein Lob und Spiegel. Das Fürstenhaus Liechtenstein in der frühen Neuzeit, Wien – München, 1990, s. 33–45;
- OLŠOVSKÝ, Jaromír, Barokní sochařství v Rakouském Slezsku (1650–1800). Dizertační práce, Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, 2006;
- ORZECOWSKI, K., Ogólnośląskie zgromadzenia stanowe, Warszawa – Wrocław, 1979;
- OSCHMANN, A., Der Nürnberger Exekutionstag 1649–1650. Das Ende des Dreißigjährigen Krieges in Deutschland, Münster, 1991;

- PÁNEK, J., Politický systém předbělohorského českého státu (1526–1620), in: FHB, Praha, 1987, s. 41–101;
- PASZKIEWICZ, B., Pieniądz gornośląski w średniowieczu, Lublin, 2000;
- PATZELT, H., Der Pietismus im Teschener Schlesien 1709–1730, in: STUPPERICH, R. (hrsg.), Kirche im Osten: Studien zur osteuropäischen Kirchengeschichte und Kirchenkunde, 8, Göttingen, 1969, s. 196–212;
- Týž, Wirkungen des Pietismus in Schlesien, in: BENRATH, G. A. – HUTTER-WOLANDT, U. – MEYER, D. – PETRY, L. – WEIGELT, H., Quellenbuch zur Geschichte der evangelischen Kirche in Schlesien, s. 157–200;
- PINDUR, D., Těšínsko za vlády piastovského knížete Kazimíra II. (1477–1528). Práce a studie Muzea Beskyd – Společenské vědy, 14, 2004, s. 1–93;
- PIOTROWICZ, K., Tragiczny zgon Mikołaja II. księcia opolskiego, in: Studia Historyczne ku czci Stanisława Kutrzeby, II, Kraków, 1938, s. 595–610;
- POLIŠENSKÝ, J. – KOLLMANN, J., Valdštejn. Ani císař, ani král, Praha, 1995;
- POŠVÁŘ, J., Politický vývoj ve Slezsku v letech 1471–1526, Opava, 1960, s. 24–26;
- PÖTSCHKE, D. – LINGELBACH, G. – BERND, F. et al. (hrsg.), Das Burger Landrecht und sein rechtshistorisches Umfeld. Zur Geschichte der Landrechte und ihrer Symbolik im Mittelalter von Rügen bis Niederösterreich, Berlin – Wernigerode, 2014;
- PREINFALK, M., Auerspergi. Po sledeh mogočnega tura, Ljubljana, 2005;
- PRESS, V., Das Haus Liechtenstein in der europäischen Geschichte, in: PRESS, V. – WILLOWEIT, D., Liechtenstein – Fürstliches Haus und staatliche Ordnung. Geschichtliche Grundlagen und moderne Perspektiven, Vaduz, 1988, s. 15–85;
- PRIEBATSCH, F., Der Glogauer Erbfolgestreit, in: ZGS 33, 1899, s. 67–106;
- PTAK, M., Ordynacja ziemiska wolnego państwa sycowskiego, Acta Universitatis Wratislaviensis 823, Prawo 137, 1986, s. 99–118;
- Týž, Sądy wolnego państwa sycowskiego ze szczególnym uwzględnieniem szlacheckich (1489–1742), Acta Universitatis Wratislaviensis 583, Prawo 103, 1982, s. 75–97;
- PUSTEJOVSKY, O., Schlesiens Übergang an die böhmische Krone: Machtpolitik Böhmens im Zeichen von Herrschaft und Frieden, = Forschungen und Quellen zur Kirchen- und Kulturgeschichte Ostdeutschlands, 13, Köln, 1975;
- RACHFAHL, F., Die Organisation der Gesamtstaatsverwaltung Schlesiens vor dem dreißigjährigen Kriege, = Staats- und sozialwissenschaftliche Forschungen, 13, Leipzig, 1894, dostupný z: <<https://archive.org/details/dieorganisation00rachgoog>> [cit. 23. 5. 2018];
- ROEPELL, R., Das Verhalten Schlesiens zur Zeit der böhmischen Unruhen. März bis Juli 1618, in: ZVGS 1, 1855, s. 1–32;
- RYMAR, E., Primogenitura zasadą regulującą następstwo w pryncypat w ustawie sukcesyjnej Bolesława Krzywoustego, in: Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka XLVIII, 1993, s. 1–15;
- SAURMA – JELTSCH, H. von, Schlesische Münzen und Medaillen, Breslau, 1883, dostupný z: <<http://kpbk.ukw.edu.pl/dlibra/plain-content?id=81554>> [cit. 17. 2. 2018];

- SCOTT, H. M. (ed.), *European Nobilities in the Seventeenth and Eighteenth Centuries, 2: Northern, Central and Eastern Europe*, London, 2007;
- SCHIMMELPFENNIG, C. A., *Die evangelische Kirche Schlesiens im XVI. Jahrhundert. Ein geschichtlicher Vortrag*, Strehlen, 1877;
- SCHÖNWÄLDER, *Die Piasten zum Brünge oder Geschichte der Stadt u. des Fürstenthums Brieg*, 3, Brieg, 1856;
- SCHRÖTTER, F. von, *Brandenburg-Fränkisches Münzwesen. Das Münzwesen der hohenzollernschen Burggrafen von Nürnberg und der Markgrafen von Brandenburg in Franken 1350–1603*, II, Halle, 1929;
- SCHÜCK, C. E., *Die heimliche Vermählung von Charlotte, Prinzessin in Schlesien (zu Liegnitz, Brieg und Wohlau) mit Herzog Friedrich von Holstein-Sonderburg, ihr Leben und Sterben*, in: *Schlesische Provinzial-Blätter, Neue Folge* 1, 1862, s. 336–343;
- SCHUKRAFT, H., *Die Linie Württemberg-Oels*, in: UHLAND, R. (hrsg.), *900 Jahre Haus Württemberg. Leben und Leistung für Land und Volk*, Stuttgart, 1985, s. 379–396;
- Týž, *Die Seitenlinie Weiltingen (1617–1705)*, in: LORENZ, S. – MERTENS, D. – PRESS, V. (hrsg.), *Das Haus Württemberg*, 1997, s. 188–200;
- SCHULZ, H., *Markgraf Johann Georg von Brandenburg*, in: *ZVGS* 32, 1898, s. 177–214;
- SKŘIVÁNEK, F. – TOVAČOVSKÝ, J., *Vratislavští biskupové v dějinách Slezska: se zvláštním zřetelem na jejich životopisy a heraldiku*, Praha, 2004;
- SNOPEK, F., *Olomoucký kníže biskup Karel z Lichtenštejna a ctihodný sluha boží Marek d'Aviano*, in: *ČKD*, 1917, č. 7–8, s. 749–755, dostupný z: <http://depositum.cz/knihovny/ckd/strom.clanek.php?clanek=6215> [cit. 20. 2. 2018];
- SOFFNER, J., *Die Altranstädtsche Convention (1707) und die Kaiser Josephinische Pfarrfundation für Schlesien (1710)*, Breslau, 1897;
- SPRATEK, D., *Právní poměry v evangelické církvi na Těšínsku v letech 1709–1781 a jejich vliv na uspořádání toleranční církve v Rakousku*, 1, in: *Revue církevního práva – Church Law Review*, 2002, č. 1, s. 17–50, dostupný z: <http://spcp.prf.cuni.cz/21-29/21-cele.pdf> [cit. 10. 5. 2018];
- SPURNÝ, F. (a kol.), *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, II, Severní Morava, Praha, 1983;
- Týž, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, VI, Východní Čechy, Praha, 1989;
- STARÝ, M., *Frýdlantské vévodství a jeho státoprávní postavení v rámci České koruny*, dostupné z: www.academia.edu/15722419/STARÝ_Marek_Frýdlantské_vévodství_a_jeho_státoprávní_postavení_v_rámci_České_koruny [cit. 23. 5. 2018];
- STELLER, G., *Wenzel Eusebius v. Lobkowitz und die Kirchenvisitation im Fürstentum Sagan vom Jahre 1670. Beiträge z. Geschichte d. Saganer Gegenreformation*, Breslau, 1937;
- STELLNER, F., *Sedmiletá válka v Evropě*, Praha, 2000;
- STLOUKAL, K., *Karel z Lichtenštejna a jeho účast na vládě Rudolfa II. (1596–1607)*, in: *ČČH* 18, 1912, s. 21–37, 153–169, 389–434, dostupný z: <https://kramerius.lib.cas.cz/client/index.vm?page=doc#uuid:abf5e252-45b9-11e1-1121-001143e3f55c> [cit. 12. 3. 2018];

- STRNAD, A. A., Wahl und Informativproceß Erzherzog Leopold Wilhelms von Österreich, Fürstbischof von Bresslau (1655–1662), in: ASKG 26, 1968;
- SZABO, F. A. J., The Seven Years War in Europe 1756–1763, Harlow, 2008;
- SZCZEGÓŁA, H., Koniec panowania piastowskiego nad Środkową Odrą, Poznań, 1968;
- ŠIGUT, F., Spiknutí proti smlouvě libeňské a Mikuláš Sarkander, in: SISb 67, 1969, s. 242–258;
- ŠINDELÁŘ, B., Slezská otázka na mírovém kongresu vestfálském 1643–1648, in: SPFFBU, řada C 10, 1961, s. 266–295;
- ŠMERDA, M., Kněžna Alžběta Lukrécie a protireformace na Těšínsku (1625–1653), in: Těšínsko 47, č. 4, 2004, s. 1–10;
- ŠTĚPÁN, V., Die polnischen Dominikaner in Troppau und Oberschlesien als Förderer der Gegenreformation, in: WÜNSCH, T. (hrsg.), Reformation und Gegenreformation in Oberschlesien: die Auswirkungen auf Politik, Kunst und Kultur im ostmitteleuropäischen Kontext, s. 99–114;
- ŠŮLA, J., Poděbradské mincovnictví, in: FELCMAN, O. – FUKALA, R. a kol., Poděbradové: Rod českomoravských pánů, kladských hrabat a slezských knížat, Praha, 2008, s. 444–458;
- THIEME, H., Die friderizianische Justizreform und Schlesien, in: BAUMGART, P. – SCHMILEWSKI, U. (hrsg.), Kontinuität und Wandel. Schlesien zwischen Österreich und Preußen, = Schlesische Forschungen 4, Sigmaringen, 1990, s. 203–218;
- TIKOVSKÝ, O., Snahy šlechty českého severovýchodu o zmírnění následků pobělohorských konfiskací, in: Theatrum historiae 8, Pardubice, 2011, s. 43–61; dostupný z: <http://dspace.upce.cz/bitstream/handle/10195/58434/TikovskyO_SnahySlechty_2011.pdf?sequence=1> [cit. 10. 2. 2018];
- TROSKA, F., Die Bewerbung des Markgrafen Johann Albrecht von Brandenburg um d. Breslauer Bischofssitz i. J. 1520, ZVGS 29, 1895, s. 1–34;
- VAŘEKA, M., Panství minstrberských knížat na Moravě na přelomu 16. a 17. století, in: FELCMAN, O. – FUKALA, R. a kol., Poděbradové: Rod českomoravských pánů, kladských hrabat a slezských knížat, Praha, 2008, s. 360–370;
- VELSEN, D. von, Die Gegenreformation in den Fürstentümern Liegnitz-Brieg-Wohlau. Ihre Vorgeschichte und ihre staatsrechtlichen Grundlagen, Leipzig, 1931;
- VOJTÍŠEK, V., Vývoj královské kanceláře české, in: tentýž, Výbor rozprav a studií, Studie a prameny, část 5, Praha, 1953, s. 501–517;
- VOLKERT, W., Neustadt an der Waldnaab und die Fürsten Lobkowitz, in: Verhandlungen des Historischen Vereins für Oberpfalz und Regensburg, 100, 1959, s. 175–194;
- VOREL, P., České šlechtické rodové ražby 16.–17. století, katalog k výstavě 25. 7.–24. 10. 2012;
- VYBÍRAL, Z., Opava a země Koruny české v době krize habsburské monarchie 1608/9, in: BORÁK, M. (ed.), Slezsko v dějinách českého státu. Sborník příspěvků z vědecké konference pořádané pod záštitou prezidenta České republiky Václava Havla u příležitosti 50. výročí Slezského ústavu SZM v Opavě, Opava, 1999, s. 175–180;
- VÝTISK, S., Obsazování zemských úřadů na Opavsku v posledních letech vlády Rudolfa II., in: Studia historica brunensia 59, 2012, č. 1–2, s. 31–77;

- WEBER, M., Das Verhältnis Schlesiens zum Alten Reich in der Frühen Neuzeit, = Neue Forschungen zur schlesischen Geschichte, 1, Köln – Weimar – Wien, s. 1992;
- Týž, Die Schlesischen Polizei- und Landesordnungen der Frühen Neuzeit, = Neue Forschungen zur schlesischen Geschichte, 5, Köln – Weimar – Wien, 1996;
- WECZERKA, Handbuch der historischen Stätten – Schlesien, Stuttgart, 2003;
- WEIGEL, J. A. V., Geographische, naturhistorische und technologische Beschreibung des souverainen herzogthums Schlesien, 6, Berlin, 1802;
- Týž, Geographische, naturhistorische und technologische Beschreibung des souverainen herzogthums Schlesien, 3, Berlin, 1801;
- WEIGELT, H., Anfänge und Verlauf der Reformation, in: BENRATH, G. A. – HUTTER-WOLANDT, U. – MEYER, D. – PETRY, L. – WEIGELT, H., Quellenbuch zur Geschichte der evangelischen Kirche in Schlesien, s. 1–56;
- Týž, Spiritualistische Tradition im Protestantismus. Das Schwenckfeldertum in Schlesien, Berlin–New York, 1973;
- WELTZEL, A., Geschichte der Stadt Ratibor, Ratibor, 1861;
- WIENAND, A., Der Johanniter-Orden, der Malteser Orden: D. ritterl. Orden d. hl. Johannes vom Spital zu Jerusalem: seine Aufgaben, seine Geschichte, Köln, 1977;
- WINKELBAUER, T., „Das Fürstentum Liechtenstein“ in Südmähren, in: OH 6, 1996, s. 309–334;
- Týž, Fürst und Fürstendiener. Gundaker von Liechtenstein, ein österreichischer Aristokrat des konfessionellen Zeitalters, Wien – München, 1999;
- Týž, Karrieristen oder fromme Männer? Adelige Konvertiten in den böhmischen und österreichischen Ländern um 1600, in: CHOCHOLÁČ, B. – JAN, L.–KNOZ, T. (edd.), Nový Mars Moravicus, Brno, 1999, s. 431–452;
- Týž, Lichtenštejnové jako „šlechta neznající hranice“. Náčrt majetkového vývoje pánů a knížat lichtenštejnských v Dolních Rakousích a na Moravě v rámci politických dějin, in: KOMLOSY, A. – BŮŽEK, V. – SVÁTEK, F., Kultury na hranici – Jižní Čechy, Jižní Morava, Waldviertel, Weinviertel, Wien, 1995, s. 215–222;
- Týž, T., Repräsentationsstreben, Hofstaat und Hofzeremoniell der Herren bzw. Fürsten von Liechtenstein in der ersten Hälfte des 17. Jahrhunderts, in: OH 3, 1993, s. 179–198;
- WOJTUCKA, J., Vratislav, slezská perla v České koruně. Příspěvek k dějinám a významu Vratislavi na přelomu 15. a 16. století, in: BŘEZINA, L.– KONVIČNÁ, J. – ZDICHYNEC, J. (ed.), Ve znamení zemí Koruny české. Sborník k šedesátým narozeninám prof. PhDr. Lenky Bobkové, CSc., Praha, 2006, s. 79–96;
- WOLF, A., Fürst Wenzel Lobkowitz, erster geheimer Rath Kaiser Leopold`s I. 1609–1677. Sein Leben und Wirken, Wien, 1869;
- ZUKAL, J., Bouře proti biskupu Vilemu Prusinovskému v Opavě v r. 1569, in: Věstník Matice Opavské, 6, 1896, s. 1–12, dostupný z: <<http://www.digitalniknihovna.cz/knav/view/uuid:ba38d283-563f-11e1-2397-001143e3f55c?page=uuid:ba38d286-563f-11e1-2397-001143e3f55c>> [cit. 3. 5. 2018];

Týž, Slezské konfiskace 1620–1630. K pokutování provinilé šlechty v Opavsku, Krnovsku a Osoblažsku po bitvě bělohorské a vpádu Mansfeldově, Praha, 1916;

ŽÁČEK, R., Dějiny Slezska v datech, Praha, 2003;

ŽUPANIČ, J. – STELLNER, F. – FIALA, M., Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české, Praha, 2001;

ŽUPANIČ, J., Dědici Poděbradů – württemberští vévodové ve Slezsku, in: HO 14, 2003, s. 194–204;

Týž, Lichtenštejnský rod v Rakousko-Uhersku. K otázce suverénního postavení dynastie, in: Časopis matice moravské 131, 2012, supplementum 3, s. 63–71, dostupný z: https://www.academia.edu/11104683/ŽUPANIČ_Jan_Lichtenštejnský_rod_v_Rakousko-Uhersku._K_otázce_suverénního_postavení_dynastie_Časopis_matice_moravské_roč._CXXXI_2012_supplementum_3_ISSN_0323-052X_ISSN_978-80-86488-95-0_p._63-71 [cit. 10. 2. 2018];

Týž, Vznik Lichtenštejnského knížectví, in: ČNM 179, 2010, s. 3–12.

Vlastní publikační činnost k tématu slezských lenních knížectví:

SCHINDLEROVÁ, K., Postavení slezských knížat v rámci habsburské monarchie a Svaté říše římské v 17. a 18. století, Velké Bílovice, 2012;

SCHINDLEROVÁ, K., Slezská lenní knížectví v 17. a 18. století, in: HO 25, 2014, s. 216–223.